

Sprawozdanie z działalności Instytutu Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk w 2024 r.

W Instytucie Historii PAN prowadzonych było w 2024 r. 12 głównych kierunków badań:

1. Kultura polityczna i mechanizmy władzy:

- a) Historia polityczna wczesnego średniowiecza (Zakład Studiów Średniowiecznych);
- b) Monarchia wczesnopiastowska (Zakład Studiów Średniowiecznych);
- c) Przywilej ruski w kancelariach wielkich książąt litewskich w końcu XIV – pierwszej tercji XVI wieku (Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa);
- d) Kancelaria biskupów krakowskich w latach 1455–1488. Ośrodek administracji i kultury pisma (Zakład Słownika Historyczno-Geograficznego Ziem Polskich w Średniowieczu);
- e) Elity polityczne Rzeczypospolitej XVI–XVIII wieku (Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa, Zakład Studiów Nowożytnych);
- f) Early Modern Parliamentary Cultures of Poland-Lithuania and the Kingdoms of Britain and Ireland (Zakład Studiów Nowożytnych);
- g) Prowincjonalne elity polityczne Wielkiego Księstwa Litewskiego w XVIII wieku (Zakład Studiów Nowożytnych);
- h) Konfederacja radomska (Zakład Studiów Nowożytnych);
- i) August III w Warszawie, czyli prawdziwy koniec przedostatniego bezkrólewia (Zakład Dziejów Pomorza);
- j) Urzędy domenalne i domenalno-rentowe w Prusach zachodnich w latach 1772–1872 (Zakład Dziejów Pomorza);
- k) Historia polityczna i intelektualna Kościoła greckokatolickiego w Galicji w XVIII–XIX wieku (Zakład Historii Idei i Dziejów Inteligencji w XIX–XX wieku);
- l) Prasa emigracyjna i polonijna w latach 1865–1918 (Zakład Bibliografii Historii Polskiej);
- m) Anarchizm początku XX wieku (Zakład Historii XX wieku);
- n) Strona sowiecka a postanowienia traktatu ryskiego (Zakład Historii XX wieku);
- o) Społeczno-kulturowe dzieje faszyzmu w Polsce (1919–1939) (Zakład Historii Idei i Dziejów Inteligencji w XIX–XX wieku);
- p) Kultura polityczna niepodległej Polski (Zakład Historii XX wieku; Zakład Dziejów Pomorza);
- q) Prasa wobec wystąpień antyżydowskich na SGH (Zakład Historii Społecznej XIX i XX wieku);

- r) Represje wobec Polaków głoszących prawdę o zbrodni katyńskiej 1944–1956 (Zakład Badań nad Dziejami Polski po 1945 roku);
- s) Opozycja antykomunistyczna w Czechosłowacji (Zakład Badań nad Dziejami Polski po 1945 roku);
- t) Transformacja ustrojowa w Polsce i na Węgrzech (Zakład Badań nad Dziejami Polski po 1945 roku).

2. Pamięć, tożsamość, historia idei:

- a) Tożsamość barbarzyńska (Zakład Studiów Średniowiecznych);
- b) Ideały świętości w hagiografii średniowiecznej (Zakład Studiów Średniowiecznych);
- c) Historia emocji (Zakład Studiów Średniowiecznych);
- d) Prasa jidyszowa jako medium tożsamości Żydów (Zakład Historii Idei i Dziejów Inteligencji w XIX–XX wieku);
- e) Tożsamość i pamięć Lwowa (Zakład Historii Idei i Dziejów Inteligencji w XIX–XX wieku);
- f) Imperialna myśl rosyjska XIX i XX wieku (Zakład Historii XX wieku);
- g) Pamięć kłeski w XIX wieku w ujęciu porównawczym (Zakład Historii Idei i Dziejów Inteligencji w XIX–XX wieku);
- h) Rasa jako pojęcie – od połowy XIX wieku do 1939 roku (Zakład Historii Społecznej XIX i XX wieku);
- i) Propaganda polska podczas wojny polsko-sowieckiej w latach 1919–1920 (Zakład Historii XX wieku);
- j) Nestor Machno w kulturze pamięci współczesnych Ukraińców (Zakład Historii XX wieku);
- k) Przywracanie pamięci o postaciach, wydarzeniach i symbolach (Zakład Badań nad Dziejami Polski po 1945 roku);

3. Mobilność społeczna i prestiż:

- a) Osadnictwo i własność ziemska (Zakład Słownika Historyczno-Geograficznego Ziemi Polskich w Średniowieczu, Zakład Dziejów Pomorza, Zakład Historii XX wieku);
- b) Genealogie mieszczańskich rodzin krakowskich (XV-XVI) (Zakład Słownika Historyczno-Geograficznego Ziemi Polskich w Średniowieczu);
- c) Elity intelektualne w Rzeczypospolitej – druga połowa XV wieku i XVI wiek (Zakład Studiów Nowożytnych);
- d) Mobilność społeczna elity władzy w drugiej połowie XVI i w pierwszej połowie XVII stulecia (Zakład Studiów Nowożytnych);

- e) Duchowieństwo rzymskokatolickie w wiekach XVI i XVII w Wielkim Księstwie Litewskim i Koronie Polskiej oraz jego dziewiętnastowieczne pokłosie (Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa);
- f) Seksualność ludowa w dobie przedetnograficznej (Zakład Studiów Nowożytnych);
- g) Społeczność miast pomorskich od późnego średniowiecza po XX wiek (Zakład Dziejów Pomorza);
- h) Mitawa od drugiej połowy XVI do końca XVIII wieku. Struktura społeczna (Zakład Dziejów Pomorza);
- i) Prozopografia wczesnonowożytna (Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa; Zakład Studiów Nowożytnych);
- j) Historia społeczności żydowskich w Wielkim Księstwie Litewskim w XVII–XVIII wieku (Zakład Studiów Nowożytnych);
- k) Zesłańcy postyczniowi na Syberii (Zakład Historii Idei i Dziejów Inteligencji w XIX–XX wieku);
- l) Dzieje społeczne w Małopolsce i Galicji (Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa);
- m) Życie codzienne, społeczeństwo, władza w podręcznikach dla dzieci najmłodszych w latach 1785–2022 (Zakład Historii XX wieku);
- n) Emigracja zarobkowa z ziem polskich do Francji na początku XX wieku (Zakład Historii XX wieku);
- o) Historia Towarzystwa Sztuk Pięknych i Rzemiosła Artystycznego w Gdańsku (Zakład Dziejów Pomorza);
- p) Relacje płci w życiu społecznym XX wieku (Zakład Historii Społecznej XIX i XX wieku);
- q) Margines społeczny w II Rzeczypospolitej (Zakład Historii Społecznej XIX i XX wieku);
- r) Historia społeczna nauki w XX wieku (Zakład Historii Społecznej XIX i XX wieku, Zakład Historii Idei i Dziejów Inteligencji w XIX–XX wieku);
- s) Korespondenci zagraniczni prasy polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym (Zakład Historii XX wieku);
- t) Polska prasa w Iranie, Indiach i Afryce o młodych uchodźcach polskich w ZSRR w latach 1942–1948 (Zakład Historii XX wieku);
- u) Historia motoryzacji (Zakład Badań nad Dziejami Polski po 1945 roku);
- v) Studia nad filmowym wizerunkiem PRL (Zakład Badań nad Dziejami Polski po 1945 roku);
- w) Społeczeństwo PRL i środowisko naturalne (Zakład Badań nad Dziejami Polski po 1945 roku);
- x) Historia społeczna polskiej wsi i prowincji, ze szczególnym uwzględnieniem społeczności PGR (Zakład Badań nad Dziejami Polski po 1945 roku).

4. Historia dyplomacji:

- a) Polscy dyplomaci przy Stolicy Apostolskiej w drugiej połowie XV wieku (Zakład Atlasu Historycznego);
- b) Biografie dyplomatów nowożytnych (Zakład Dziejów Pomorza);
- c) Dyplomacja europejska XVII–XVIII wieku (Zakład Studiów Nowożytnych);
- d) Korespondencja dyplomatyczna w czasach stanisławowskich (Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa);
- e) Austria i Austro-Węgry w polityce zagranicznej USA (Zakład Historii XX wieku);
- f) Misja Aleksandra Więckowskiego do Rosji sowieckiej w 1919 roku (Zakład Historii XX wieku);
- g) British subjects or Polish citizens? Consul Frank Savery and nationality questions in reborn Poland. 1919–1922 (Zakład Historii XX wieku);
- h) Stosunki polsko-francuskie po I wojnie światowej (Zakład Historii XX wieku).

5. Historia gospodarcza

- a) Handel niewolnikami oraz obieg monetarny w Europie Środkowej i Północnej w IX–XI wieku (Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa);
- b) Finanse miast polskich w XIV–XVII wieku (Zakład Dziejów Pomorza, Zakład Słownika Historyczno-Geograficznego Ziem Polskich w Średniowieczu);
- c) Przemiany gospodarcze i osadnicze w dobrach starostwa brzeskiego w latach 1492–1588 (Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa);
- d) Miasta w okresie przedindustrialnym (Zakład Atlasu Historycznego);
- e) Pobór podatku łanowego w Wielkopolsce w latach 1562–1613 (Zakład Atlasu Historycznego);
- f) Zmagania z naturą i działanie człowieka o utrzymanie odpowiedniego przepływu wody w kanale Raduni w Gdańsku od późnego średniowiecza do początku XIX wieku (Zakład Dziejów Pomorza);
- g) Mennica gdańska w 1795 roku (Zakład Dziejów Pomorza);

6. Historia wojskowa

- a) Warszawska Szkoła Junkrów Piechoty w latach 1864–1887 (Zakład Historii Idei i Dziejów Inteligencji w XIX–XX wieku);
- b) Polityka personalna w „ludowym” Wojsku Polskim w latach 1945–1950 (Zakład Historii XX wieku).

7. Przemiany religijne

- a) Kaznodziejstwo średniowieczne (Zakład Studiów Średniowiecznych);
- b) Reformacja w Sztokholmie w XVI wieku (Zakład Dziejów Pomorza);
- c) Protestanci w Rzeczypospolitej od schyłku XVII po pierwszą połowę XIX wieku (Zakład Studiów Nowożytnych);

8. Metodologia badań historycznych i historia historiografii:

- a) Dokument urzędowy jako źródło historyczne (Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa);
- b) Źródłoznawstwo cyfrowe (Zakład Atlasu Historycznego);
- c) Tradycje historiograficzne pełnego średniowiecza (Zakład Studiów Średniowiecznych);
- d) Indeks poloników przechowywanych w Archiwum Watykańskim z drugiej połowy XV wieku – możliwości wyszukiwania i publikacji (Zakład Atlasu Historycznego);
- e) Współczesna historiografia społeczeństw przednowoczesnych (Zakład Studiów Nowożytnych);
- f) Historiografia Wielkiego Księstwa Litewskiego ostatnich 25 lat (Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa);
- g) Historiografia Gdańska i Pomorza po 1945 roku (Zakład Dziejów Pomorza).

9. Świat Słowian:

- a) Granice Słowiańszczyzny wschodniej i zachodniej w średniowieczu (Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa);
- b) Handel słowiańskimi niewolnikami a powstanie Polski Piastów (Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa).
- c) Jedzenie w świecie Słowian do XVI wieku (Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa);

10. Dokumentacja. Edycje źródeł:

- a) Elektroniczna edycja podlaskich rejestrów poborowych z drugiej połowy XVI wieku (Zakład Atlasu Historycznego);
- b) Dokumenty sejmikowe (Zakład Dziejów Pomorza, Zakład Studiów Nowożytnych);
- c) Lustracje (Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa);
- d) Popisy powiatowe Wielkiego Księstwa Litewskiego 1765 roku (Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa);
- e) Korespondencja i pamiętniki ziemian w XX wieku (Zakład Dziejów Pomorza);
- f) „Pamiętnik Kijowianki 1919–1922” (Zakład Historii XX wieku);

- g) Bibliografia historii Polski XIX i XX wieku (Zakład Bibliografii Historii Polskiej);
- h) Bibliografia historii polskiej (bieżąca) (Zakład Bibliografii Historii Polskiej);
- i) Bibliografia historii Kujaw (Zakład Dziejów Pomorza);
- j) Zeszyty Polskiego Słownika Biograficznego od nr 218 do nr 229, przygotowanie kolejnych (Zakład Polskiego Słownika Biograficznego);
- k) Lista haseł do zasadniczej i planowanej II serii Polskiego Słownika Biograficznego (Zakład Polskiego Słownika Biograficznego);

11. Geografia historyczna:

- a) Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu (Zakład Słownika Historyczno-Geograficznego Ziem Polskich w Średniowieczu, Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa);
- b) Słownik historyczno-geograficzny Inflant Polskich do 1772 roku (Zakład Dziejów Pomorza);
- c) Socjotopografia warszawskiej Pragi w 1792 roku (Zakład Atlasu Historycznego);
- d) Cyfrowa kartografia historyczna i historia kartografii (Zakład Atlasu Historycznego).

12. Syntezy i parasyntezy historyczne:

- a) Historia Gdańska (Zakład Dziejów Pomorza);
- b) Historia ziemiaństwa w XIX i XX wieku (Zakład Historii XX wieku);
- c) Historia Brytyjskiego i Zagranicznego Towarzystwa Biblijnego w Polsce (Zakład Historii Idei i Dziejów Inteligencji w XIX–XX wieku);
- d) Historia polskiego środowiska lekarskiego (Zakład Historii Idei i Dziejów Inteligencji w XIX–XX wieku);
- e) Synteza historii Polski wieków XIX i XX (Zakład Historii XX wieku);
- f) Bieda w Prusach/Niemczech (Zakład Historii Idei i Dziejów Inteligencji w XIX–XX wieku);
- g) Rok 1920 na Pomorzu (Zakład Dziejów Pomorza).

W roku 2024 realizowaliśmy badania korzystając ze środków pochodzących z różnych strumieni finansowania.

1. Podstawowym źródłem finansowania była subwencja z MEiN/MNiSW służąca utrzymaniu potencjału badawczego.
2. Badania finansowane były też ze środków Narodowego Programu Rozwoju

Humanistyki. W ramach modułu badawczego uwzględniającego projekty o fundamentalnym znaczeniu dla dziedzictwa i kultury narodowej (Dziedzictwo oraz Fundamenty) realizowaliśmy **16** tematów. Natomiast moduł upowszechniający wyniki polskich badań humanistycznych (Uniwersalia) daje nam możliwość tłumaczenia i upowszechniania na rynkach zagranicznych prac wcześniej opublikowanych w języku polskim (**4** projekty).

3. Kolejnym źródłem finansowania indywidualnych i zbiorowych projektów badawczych są środki przyznawane w procedurze konkursowej przez Narodowe Centrum Nauki. W roku 2024 realizowanych było **27** projektów.
4. W roku 2019 rozpoczęto finansowanie projektów z Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej. NAWA wspiera wymianę akademicką i współpracę międzynarodową w celu wzmocnienia potencjału polskiej nauki i szkolnictwa wyższego. W 2024 r. finalizowaliśmy realizację **1** takiego grantu, a w grudniu tego roku podpisaliśmy umowę na wykonanie następnego. W ramach ukończonego już projektu NAWA STER sfinansowano zagraniczne staże doktorantów w kilkunastu ośrodkach badawczych a także wykłady gości zagranicznych z Oxford School of Global and Area Studies, Uniwersytetu Wiedeńskiego, Brown University (USA), Warwick University (UK), Uniwersytetu Complutense w Madrycie, Truth Hounds (Ukraina), CHAM (Centro de Humanidades, działającego we współpracy Uniwersytetu NOVA w Lizbonie i Uniwersytetu Azorów w Ponta Delgada), Uniwersytetu Masaryka w Brnie, Nottingham Trent University (UK); odbyły się także wizytacje pracowników IH PAN w zagranicznych szkołach doktorskich.
5. Korzystając ze środków w ramach innych konkursów MEiN/MNiSW realizowaliśmy w 2024 r.: **1** projekt w ramach konkursu Społeczna Odpowiedzialność Nauki, **2** projekty w ramach programu Doskonała nauka (Wsparcie monografii naukowych), **2** projekty w ramach programu Doskonała nauka II (Wsparcie monografii naukowych i Wsparcie konferencji) oraz **4** projekty w ramach programu Nauka dla Społeczeństwa.
6. W roku 2024 kontynuowaliśmy **2** kilkuletnie zadania zlecone przez Ministra Edukacji i Nauki, realizowane przez Zakład Historii XX wieku i rozpoczęliśmy **1** dwuletnie zadanie zlecone przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, które wykonuje Zakład Polskiego Słownika Biograficznego.
7. W ubiegłym roku rozpoczęliśmy także wspólnie z 13 innymi jednostkami **1** dwuletni

projekt pt. „Cyfrowa Infrastruktura Badawcza dla Humanistyki i Nauk o Sztuce DARIAH-PL”, finansowany z funduszy KPO.

8. W zeszłym roku ukończono w Instytucie **1** projekt naukowy pozyskany dzięki programowi stypendialnemu Polskiej Akademii Nauk pn. PASIFIC.
9. W 2024 r. rozpoczęto również, na zlecenie Muzeum Mazowieckiego w Płocku, realizację **1** projektu finansowanego ze środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego.

Cały dorobek badawczy IH PAN za miniony rok w ujęciu liczbowym przedstawia się następująco: opublikowano **787 pozycji**, w tym **54** wydawnictwa książkowe (**13** książek autorskich i współautorskich, **19** książek o charakterze dokumentacyjnym, **13** redagowanych i współredagowanych oraz **9** popularno-naukowych), a także **78** artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach zamieszczonych w ministerialnym wykazie czasopism.

Powszechne jest prezentowanie dorobku naukowego w postaci publikacji internetowych.

I

Wybrane wyniki działalności naukowej

Działalność zespołów zajmujących się pracami o charakterze warsztatowym i naukowo-dokumentacyjnym była w 2024 r. finansowana ze środków subwencji a także ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, nowego programu ministerialnego – Nauka dla Społeczeństwa i – w jednym przypadku – dzięki ministerialnej dotacji celowej. Ponadto Zakład Atlasu Historycznego oprócz badań atlasowo-dokumentacyjnych mógł realizować projekty monograficzne, głównie w ramach programu Narodowego Centrum Nauki.

W ramach finansowania ze środków programów NPRH, NdS i NCN oraz dotacji celowej MNiSW realizowaliśmy następujące projekty:

- W Zakładzie Słownika Historyczno-Geograficznego Ziemi Polskich w Średniowieczu: „Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu – nowe perspektywy”. Jest to kontynuacja projektu, który zakończyliśmy w październiku 2021. Nowy projekt, finansowany z dotacji bazowej ze wsparciem NPRH, rozpoczął się w 2022 r. i jest przewidziany na 5 lat. Wynikiem prac będzie przygotowanie kolejnych zeszytów Słownika poznańskiego, krakowskiego, czerskiego i podlaskiego. W ramach projektu NPRH w krakowskim zespole Zakładu trwają prace nad modelem automatycznego tagowania słownika.

Ponadto niektórzy pracownicy Zakładu są uczestnikami innych grantów NPRH

realizowanych w Instytucie, z których na uwagę zasługuje projekt pt. **„Rękopiśmienna mapa topograficzna Galicji Zachodniej z lat 1801-1804 (tzw. Mapa Heldensfelda) ze zbiorów Archiwum Wojennego w Wiedniu – polskie dziedzictwo kulturowe i historyczne o charakterze regionalnym w zbiorach obcych”**. Grant ten od 2018 r. prowadzi kierownik krakowskiej pracowni Zakładu, efektem badań są obecnie przygotowane tomy opisów: t. 1 (27 sekcji) i t. 10 (27 sekcji), przekład na język polski oraz sporządzenie toponimii sekcji.

- W Zakładzie Atlasu Historycznego:

W 2024 r. Zakład kontynuował prace nad projektem pt. **„Mapa dla narodu. Cyfrowa edycja „Karty Dawnej Polski” Wojciecha Chrzanowskiego”**, finansowanym ze środków ministerstwa w ramach programu Nauka dla Społeczeństwa. Wprowadzona rok wcześniej do bazy danych treść mapy została zweryfikowana oraz poszerzona o drogi. Zintegrowano zasób z danymi współczesnymi (GeoNames), opracowano aplikację WebGIS z cyfrową edycją mapy (<https://atlas.ihpan.edu.pl/chrzanowski/>). Powstała także wstępna wersja komentarza źródłownawczego. Trwały prace nad przygotowaniem warsztatów i scenariuszy lekcji.

Poza tym realizowano rozpoczęty jeszcze w 2020 r. projekt NPRH pt. **„Kartografia w służbie reform państwa epoki stanisławowskiej – krytyczne opracowanie Geograficzno-statystycznego opisu parafii Królestwa Polskiego oraz map województw koronnych Karola Perthéesa”**, którego zakończenie planowane jest w 2025 r. W ramach prac nad projektem identyfikowano tzw. trudne przypadki, tj. miejscowości, które nie zostały połączone poprzez algorytm między mapą, szkicami a danymi referencyjnymi. Ogółem dane ze szkiców obejmują w tej chwili 22 860 rekordów (miejscowości), w tym 6693 do dalszej ręcznej walidacji, a z map, 23 033 rekordów, w tym 5307 do ręcznej walidacji. Pod koniec 2024 r. w projekcie rozpoczęły się prace nad monografią.

Od 2022 r. Zakład kontynuuje też projekt NPRH pt. **„Atlas historyczny Rzeczypospolitej. Ruś Czerwona w drugiej połowie XVI wieku – przygotowanie map szczegółowych w postaci cyfrowej oraz edycja źródeł”**, który planuje się zakończyć w 2027 r. Projekt zakłada opracowanie cyfrowej wersji atlasu oraz krytyczną edycję rejestrów poborowych (po jednym dla każdego powiatu). W ubiegłym roku toczyły się prace nad indeksacją źródeł dla woj. ruskiego i bełskiego (rejestrów poborowych) i przygotowaniu ich edycji.

Poza projektami atlasowo-dokumentacyjnymi Zakład realizował też granty monograficzne pozyskane z Narodowego Centrum Nauki. Jeden z nich zakończono – był

to rozpoczęty w 2021 r. projekt pt. **„Jezuici Wschodu? Sieć artystyczna zakonu bazylianów w osiemnastowiecznej Rzeczypospolitej”**. Celem badań była rekonstrukcja powiązań funkcjonujących wewnątrz i wokół zakonu w związku z aktywnościami artystycznymi bazylianów. Na podstawie zebranych w bazie danych informacji (188 monasterów, 2084 artefaktów, 769 osób, 1701 akcji) udało się zbadać m.in. stopień „okcydentalizacji” sztuki bazylikańskiej, różnic regionalnych oraz roli patronów i fundatorów. Materialnym efektem projektu są również 4 artykuły (1 opublikowany, 1 przyjęty, 1 w recenzjach, 1 w trakcie ostatecznego opracowywania) a także dane badawcze zamieszczone na platformach Zenodo oraz Atlas Fontium.

Następny projekt finansowany przez NCN – **„Kolonialni mieszkańcy Brazylii i Afryki Zachodniej (1640-1822)”**, realizowany jest od 2023 r. z planowanym zakończeniem w 2027 r. Badania w ramach tego grantu obejmują kompleksowy proces działań z zakresu humanistyki cyfrowej oraz analizy historycznej, by odpowiedzieć na pytanie o to, kim byli tytułowi kolonialni mieszkańcy. W roku 2024 ukazała się książka „Memórias Digitais”, 2 rozdziały w pracach zbiorowych, 4 artykuły zostały złożone do publikacji, zorganizowano 4 konferencje/panele/sesje naukowe.

Rozpoczęły się także 3 inne projekty NCN. Największy, przewidziany na 4 lata realizacji to **„Potworne rzeki. Badania nad historią środowiskową powodzi nowoczesnej Europy za pomocą źródeł literackich”**. Podjęta w nim zostanie próba udzielenia odpowiedzi na pytanie o związki zachodzące między rozwojem inżynierii wodnej nowoczesnej Europy (1700-2000) a największymi powodziami w dorzeczeniach Renu, Dunaju i Tamizy. Dwa pozostałe projekty rozpoczęto w ramach programu NCN-Miniatura: **„Krytyczne konteksty interpretacji dawnych map. W stronę systematyzacji metodologii”** oraz **„Wsie miejskie. Dobra ziemskie miast i mieszczan w późnośredniowiecznej i nowożytnej Wielkopolsce na tle środkowoeuropejskim”**. Zostaną one ukończone w 2025 r.

Zakład realizuje też jeden projekt w porozumieniu z Niemieckim Instytutem Historycznym w Warszawie – **„Holocaust Mass Graves”**. Ma on za zadanie inwentaryzację miejsc związanych z rozproszonym Holocaustem: miejscami kaźni, pochówku i upamiętnienia Żydów pomordowanych na terenie Generalnego Gubernatorstwa. Wkład Zakładu w projekt ma charakter kartograficzno-informatyczny. W 2024 r. udało się opracować aplikację WebGIS (cyfrową mapę), stronę www projektu oraz konsultować działania naukowe wokół analiz przestrzennych.

Ponadto w 2024 r. rozpoczęto projekt pt. **„Cyfrowa infrastruktura badawcza dla humanistyki i nauk o sztuce DARIAH-PL”**, finansowany z funduszy KPO. Prace

koncentrowały się na opracowaniu sposobu integracji narzędzi tworzonych przez IH PAN (INDXR, WikiHum) w ramach projektu Dariah.lab z platformą DARIAH.Hub, a także przygotowaniu szkoleń i materiałów szkoleniowych dla wytworzonej infrastruktury.

- W Pracowni Bibliografii Retrospektywnej XIX i XX wieku:

W sierpniu 2024 r. zespół zakończył prace nad kilkuletnim projektem pt. **„Opracowanie i wydanie Bibliografii historii Polski XIX i XX wieku. T. III: 1865-1918. Wol. 4: Czasopisma, jednodniówki, kalendarze. Emigracja i Polonia”**. W wyniku prac, dofinansowanych w ramach NPRH, opublikowane zostały dwie książki. Pierwsza z nich to licząca 1118 pozycji bibliografia poświęcona prasie polonijnej i emigracyjnej w latach 1865-1918. Wydanie tej części kończy etap prac nad serią, poświęcony prasie polskiej z omawianego okresu (następny etap stanowić będzie przygotowanie tomów dotyczących sprawozdań). Druga książka to zbiór studiów poświęconych polskiej prasie emigracyjnej w latach 1865-1918. Wydawnictwo podzielono na dwie części: ogólną poświęconą całej ówczesnej prasie polskiej na obczyźnie oraz szczegółową prezentującą kwestie wybrane przez uczestników projektu (case studies).

W lipcu 2024 r. zakończono prace nad dwuletnim projektem pt. **„Słownik dziennikarzy, wydawców i drukarzy emigracyjnych i polonijnych w latach 1865-1918. Oprac. wstępne”**, wspomaganym finansowo przez program Nauka dla Społeczeństwa. Sporządzona została lista haseł osobowych (1857 nazwisk), która posłuży do opracowania przyszłego słownika (na r. 2025 zaplanowano prace nad przygotowaniem wniosku mającego zapewnić dalsze finansowanie tego przedsięwzięcia).

W maju 2024 r. zespół rozpoczął prace nad kilkuletnim projektem pt. **„Geografia kulturowo-intelektualna dawnych ziem polskich pod zaborami 1865-1918 – cyfrowe vademecum”**, realizowanym w ramach NPRH. Zadania obejmują ujednolicanie i uaktualnianie danych zawartych w Bibliografii historii Polski XIX i XX wieku. T. III: 1865-1918. Wol. 1-3, dotyczących czasopism, jednodniówek i kalendarzy z terenów trzech zaborów.

- W Pracowni Bibliografii Bieżącej:

W 2024 r. zakończono realizację kilkuletniego projektu pt. **„Dokumentacja dorobku historiografii w zakresie historii Polski – baza danych”**, częściowo finansowanego z NPRH. Dzięki grantowi bazę Bibliografii historii polskiej upubliczniono w otwartym dostępie. Jest ona opracowywana w programie SOWA w formacie MARC 21, obejmuje pozycje roczników od 1990 r. i jest na bieżąco aktualizowana. Istotną nowością, wprowadzoną od rejestracji publikacji za rok 2021, jest umieszczanie opisów artykułów z

prac zbiorowych jako osobnych rekordów, z własną klasyfikacją do odpowiednich działów bibliografii i odpowiednimi deskryptorami.

W ramach dwuletniego grantu pt. **„Utworzenie indeksów haseł dla potrzeb Bibliografii historii polskiej”** z programu Nauka dla Społeczeństwa zostały w 2024 r. zakończone prace nad hasłami geograficznymi i osobowymi dla potrzeb indeksowania opisów w bazie Bibliografii historii polskiej.

Dzięki grantom realizowanym w ostatnich latach, a zakończonych w 2024 r. historycy otrzymali ułatwiony dostęp do dokumentacji dorobku polskiej historiografii. Zostały zeskanowane wszystkie drukowane roczniki *Bibliografii historii polskiej*, począwszy od tomu za rok 1935-1937 i udostępnione w RCIN. Tam również można znaleźć kolejne roczniki bibliografii w formacie pdf, po zaprzestaniu wydawania ich w formie papierowej, od tomu za rok 2015. Oprócz przeszukiwania tomów, w których pozycje zestawione są według działów, użytkownicy mogą wyszukiwać według różnych elementów pozycje wprowadzane do bibliograficznej bazy.

- W Zakładzie Polskiego Słownika Biograficznego:

„Badania naukowe w dziedzinie biografistyki historycznej i opracowanie ok. 1000 artykułów biograficznych do publikacji w PSB”. Projekt realizowany od 2020 r. częściowo z NPRH, zakończony będzie w 2025 r. Podpisano do druku zeszyty 225, 226 i 227. Ukończono przygotowanie zeszytu 228.

Pojawił się problem finansowania dalszych prac nad PSB. Jednak w sierpniu 2024 r. MNiSW w ramach zadania zleconego przyznało Zakładowi dwuletnią dotację celową, dzięki której można było wznowić zamawianie haseł. Obejmuje ona projekt pt. **„Prace redakcyjne nad ok. 200 biogramami Polskiego Słownika Biograficznego, w tym wydanie ok. 70 gotowych artykułów biograficznych w jednym zeszycie jubileuszowym (nr 229) z okazji pięćdziesięciolecia wydawnictwa”.** Zamówienia zostały wysłane do końca litery T.

W 2024 r. finalizowano wspomagający prace zespołu dwuletni projekt pt. **„Opracowanie i udostępnienie Listy Haseł do serii uzupełniającej Polskiego Słownika Biograficznego”**, pozyskany ze środków ministerstwa w ramach programu Nauka dla Społeczeństwa. Na koniec 2024 r. mieliśmy 31.247 rekordów Listy haseł do planowanej II serii PSB. Również w ramach tego grantu odbyła się 6 III w gmachu PAU konferencja „Polski Słownik Biograficzny imprimis. Seria podstawowa i uzupełniająca”. Ponadto przekazana została do druku ostatnia trzecia część Listy haseł do serii zasadniczej. Została ona doprowadzona do końca litery Ż.

Prace realizowane w zakładach i pracowniach naukowo-badawczych w większości realizowane są ze środków subwencji, chociaż finansowanie niektórych dodatkowych prac wspomagane jest z licznych, mniejszych bądź większych projektów w ramach NCN lub NPRH czy ministerialnych zadań zleconych.

Badania z zakresu źródłoznawstwa i edytorstwa (średniowiecze i epoka nowożytna) realizowane były przez Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa pod kierunkiem **prof. dr. hab. Adriana Jusupovicia**. W ramach finansowania z NPRH realizowane były dwa granty: „Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy: Ziemia nowogródzka i województwo nowogródzkie XV-XVIII wiek” oraz „Parlamentarzyści Wielkiego Księstwa Litewskiego 1566-1794”. Pierwszy z nich zakończono w 2024 r., natomiast finalizacja drugiego planowana jest na 2025 r.

Badania mediewistyczne realizowane były przez Zakład Studiów Średniowiecznych pod kierunkiem prof. dr. hab. Zbigniewa Dalewskiego. Dotyczyły całego okresu średniowiecza i podejmowały zróżnicowaną problematykę, zarówno z zakresu historii kultury, idei czy mentalności, jak i historii politycznej czy życia religijnego. W 2024 r. prowadzone były dwa granty ze środków NCN. Pierwszy to indywidualny projekt pt. „Henryk Bitterfeld z Brzegu i reforma obserwancka Zakonu Braci Kaznodziejów. Edycja krytyczna i opracowanie traktatu "De formatione et reformatione Ordinis Fratrum Praedicatorum", który został zakończony. Drugi to rozpoczęty w 2022 r. grant pn. „Relacje polityczne między Polską a Rzeszą niemiecką w X-XII wieku” – prace mają potrwać do 2025 r. Oprócz tego zespół przystąpił do realizacji nowego projektu z konkursu NPRH pt. „Państwo i wspólnota narodowa w „Kronice polskiej” Wincentego Kadłubka. Wizja i recepcje” – koniec zaplanowano na 2029 r. Na razie wyniki prac badawczych zespołu to artykuły w czasopismach i pracach zbiorowych. Efekty badań w postaci publikacji książkowych będą widoczne w 2025 r. i w latach następnych.

Badania dziejów nowożytnych prowadzone były pod kierunkiem prof. dr. hab. Wojciecha Kriegseisena. W 2024 r. podstawowym zadaniem zespołu była praca nad realizacją indywidualnych planów badawczych. Tematyka badań Zakładu Studiów Nowożytnych obejmowała dzieje kultury politycznej Rzeczypospolitej szlacheckiej XVII i XVIII w., historię społeczną, różne aspekty relacji Rzeczypospolitej z zagranicą oraz sprawy mniejszości wyznaniowych, dotyczyła także idei tacytyzmu w Europie. Prowadzono wiele projektów finansowanych z dotacji bazowej. Oprócz nich kontynuowano również rozpoczęty w 2022 r. grant w ramach NPRH pn. „Edycja akt sejmiku trockiego 1733-1795” (planowe zakończenie w

2026 r.) oraz realizowany od 2020 r. projekt z konkursu NCN pt. „Sekularyzacja Zachodu: Tacytyzm od XVI do XVIII wieku” – prace potrwać do 2025 r. Zaczęto także dwa kolejne granty pozyskane z NCN: „Religia, racjonalizm i Oświecenie: badanie materiałów dotyczących stosunków polsko-holenderskich” i „Losy archiwów socyniańskich: studium porównawcze zbiorów w Klużu i Holandii” – pierwszy będzie zakończony w 2026, drugi w 2025 r.

Efektem badań było opublikowanie w 2024 r. 5 pozycji książkowych (autorskich, współautorskich i redagowanych), jak również 28 artykułów i rozpraw w pracach zbiorowych oraz czasopismach naukowych. Wśród książek warto wymienić przekład na język polski fragmentów *Institutio Christianae religionis* Jana Kalwina (editio princeps Lubcz 1626) oraz edycję źródłową *Album civium Civitatis Antiquae Varsaviae. Księgi przyjęć do prawa miejskiego Starej Warszawy*, t. 2: 1701-1789 [druk: 2023].

Zakład Historii Idei i Dziejów Inteligencji pod kierunkiem prof. dr. hab. Macieja Janowskiego prowadził studia nad historią idei XIX-XX w. W 2024 r., podobnie jak w latach poprzednich, badania przebiegały wielotorowo. Do wspólnych prac pracowników Zakładu należały rozpoczęte jeszcze w 2021 r. trzy projekty badawcze, pozyskane z NCN, które mają być ukończone w 2025 r.: „Polskie pojęcia społeczno-polityczne XIX i XX wieku” oraz „Jakiej historii Polacy potrzebują. Dziesięć debat o historii Polski”. Trzeci realizowano wspólnie z Instytutem i Archiwum Masaryka Czeskiej Akademii Nauk: „Czechosłowacko-polskie Sieci Akademickie podczas Zimnej Wojny między wielką polityką i strategiami indywidualnymi”. W 2024 r. zaczęto również nowy dwuletni grant z konkursu NCN „Jałowa szermierka nacjonalizmów: zwrot metodologiczny w historiografii śląskiej połowy XX wieku”. Z kolei dzięki programowi NPRH realizowano rozpoczęty w 2022 r. projekt „Polscy zesłańcy postyczniowi na Syberii – interaktywny słownik biograficzny”, który będzie zakończony w roku 2027. W Zakładzie realizowane są również projekty indywidualne.

W 2024 r. członkowie zespołu opublikowali razem 19 artykułów naukowych w pracach zbiorowych i 26 w czasopismach. Wyszły też 3 prace zbiorowe pod redakcją pracowników Zakładu [2 z datą 2023].

Studia nad historią społeczną XIX i XX w. prowadzone były przez zakład kierowany przez prof. dr. hab. Włodzimierza Mędrzeckiego. Pracowniczk i pracownicy Zakładu skupiali się na realizacji planów badawczych, które wytyczyli sobie w 2024 r. Efektem ich pracy jest publikacja 13 artykułów naukowych, w tym 9 w pracach zbiorowych oraz 4 w czasopismach naukowych (m.in. *Acta Poloniae Historica*, *Res Historica*, *Ab Imperio*). Znaczna część tych tekstów ukazała się w językach obcych (angielski, francuski). Istotnym wydarzeniem w 2024 r.

pozostaje uzyskanie przez dr Natalię Jarską tytułu naukowego doktora habilitowanego. Jednocześnie projekt grantu pt. „Ekspertki i wytwarzanie feministycznej wiedzy w powojennej Europie Środkowo-Wschodniej (1945-1989)” uzyskał w 2024 r. zgodę na finansowanie w ramach NCN i od stycznia 2025 r. jest realizowany jako grant afiliowany w IH PAN.

Studia nad historią Europy Wschodniej XIX-XX w. prowadziła Pracownia Historii Europy Wschodniej i Studiów nad Imperiami XIX i XX wieku pod kierunkiem prof. dr. hab. Andrzeja Nowaka. Najistotniejszym elementem działań w 2024 r. były rozpoczęte jeszcze w 2023 r. prace nad zadaniem zleconym (MEiN) pt. „Oblicza i metamorfozy imperiów rosyjskich (333 lata: 1689-2022). Realizacja badań naukowych w ramach Zespołu do badań porównawczych nad imperializmem rosyjskim”, którego ukończenie planowane jest na 2027 r. W ramach tego projektu zespół zorganizował kolejną (trzecią już) dużą konferencję międzynarodową. Ponadto oddano do druku w wydawnictwie Brill dwie monografie oraz przygotowano tłumaczenie na język angielski trzeciej, jak również zainaugurowano serię wydawniczą „Historia Rosyjskiego Imperializmu. Studia i materiały” trzema już opublikowanymi obszernymi monografiami (publikacja dwóch kolejnych – luty 2025 r.), wreszcie przygotowano do druku następnych 6 tomów w tej serii (w tym publikacje źródeł). Zaawansowane są prace badawcze nad kolejnymi 6 fundamentalnymi monografiami. Wsparcie kwierend zagranicznych, jakich one wymagają – to także plon roku 2024, ważny jako etap prac nad planowaną wieloautorską syntezą w języku angielskim.

Warto również wspomnieć o innym projekcie, realizowanym w pracowni – pozyskanym z NPRH grantie „Przewodnik po zachowanych w rozproszeniu materiałach pozostałych po Zarządzie Cywilnym Ziem Wschodnich (1919-1920)”. Prace nad nim mają potrwać do 2027 r.

Do ważniejszych efektów badawczych, oprócz wyżej wymienionych, należą monografie: *Szermierze wolności i zakładnicy imperium. Emigracyjny dialog polsko-rosyjski w latach 1939-1956*; *Dziennik Marty Zyn (Kijów, 1919-1922)*; *Das vergessene Appeasement von 1920. Lloyd George, Lenin und Polen*; *Intelektualne oblicza polskiego anarchizmu przełomu XIX i XX wieku. Augustyn Wróblewski, Józef Zieliński, Jan Wacław Machajski*, jak również punktowane artykuły członków pracowni w naukowych czasopismach i pracach zbiorowych.

Pracownia kierowana przez prof. dr. hab. Marka Kornata prowadziła badania nad dziejami dyplomacji i systemów totalitarnych XX w. W ramach dotacji celowej MEiN realizowano rozpoczęte jeszcze jesienią 2023 r. zadanie zlecone pt. „Encyklopedia komunizmu w Polsce. Władza i społeczeństwo polskie w realiach systemu totalitarnego w XX w.” Prace mają potrwać do 2028 r. Odbyla się pierwsza (z dwóch zaplanowanych) konferencja poświęcona

interpretacjom fenomenu systemu sowieckiego, idei komunistycznej i innych zjawisk pokrewnych w polskiej myśli politycznej.

Kontynuowano ponadto rozpoczęty w 2021 r. w ramach NPRH projekt pt. „Antypolskie dyskursy w Republice Weimarskiej 1918-1933”. Planowane zakończenie prac – 2026 r.

Wymiernym efektem badań nad dziejami dyplomacji są publikacje: *„Tymczasowy przyjaciel”*. Józef Lipski – ambasador Polski w III Rzeszy (1933-1939); *Polska polityka zagraniczna 1918-2023*; *Dokumenty do historii stosunków polsko-sowieckich 1918-1945*. T. 3: 1932-1939. Cz. 1-2; *Stosunki dyplomatyczne między Polską a Litwą 1938-1940*. Zbiór dokumentów.

Studia nad historią Polski w II poł. XX w. prowadzą pracownicy Zakładu Badań nad Dziejami Polski po 1945 r. pod kierunkiem prof. dr. hab. Dariusza Jarosza. W 2024 r. koncentrowali się oni na badaniach własnych, finansowanych ze środków statutowych i źródeł zewnętrznych, będąc także uczestnikami grantów afiliowanych poza IH PAN. W Zakładzie był kontynuowany, rozpoczęty jeszcze w 2021 r., projekt pozyskany w ramach programu NCN pt. „Kultura amatorskiego pisanie programów na komputery domowe w latach 80. w kontekście kapitalizmu kognitywnego”. Prace mają potrwać do 2026 r.

Wśród publikacji pracowników Zakładu za ważne osiągnięcia naukowe należy uznać monografię *Dziki Wschód. Transformacja po polsku 1986-1993* oraz książkę *Technological Innovation, Modernity and Electric Goods in Late State Socialist Poland*.

Studia nad dziejami Pomorza realizowane są w dwóch pracowniach Zakładu Dziejów Pomorza: Pracowni Historii Pomorza i Krajów Bałtyckich, kierowanej przez dr. hab. prof. IH PAN Przemysława Olstowskiego oraz Pracowni Historii Gdańska i Dziejów Morskich Polski, kierowanej przez prof. dr. hab. Edmunda Kizika.

W **Pracowni Historii Pomorza i Krajów Bałtyckich** polem działań badawczych są prace edytorsko-warsztatowe i monograficzne, głównie z zakresu historii Prus krzyżackich i Prus Królewskich oraz Inflant Polskich, a także z zakresu dziejów politycznych Rzeczypospolitej i Prus elektorskich w dobie nowożytnej, jak również historii polityczno-społecznej i kulturalnej Prus Zachodnich, Pomorza i Kujaw w XIX-XX w. Większość tych prac jest realizowana z dotacji bazowej. Jeśli chodzi o zewnętrzne źródła finansowania, to w 2024 r. zakończono prowadzony od 2020 r. projekt w ramach NPRH pt. „Na obrzeżach Rzeczypospolitej. Sejmik piltyński w latach 1617-1717 (z dziejów instytucji stanowej)”. Na jesieni roku sprawozdawczego rozpoczęto roczny grant pozyskany z NCN pn. „Kwerenda naukowa w Berlinie dotycząca zarządzania domenami państwowymi w Prusach Zachodnich w latach 1772-1872”.

W 2024 r. badania prowadzone w Pracowni zaowocowały edycją *Akt sejmikowych województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1656-1668*. Ponadto opublikowano 12 artykułów w pracach zbiorowych i 8 w czasopismach naukowych.

Do podstawowych zadań **Pracowni Historii Gdańska i Dziejów Morskich Polski** należy inicjowanie oraz koordynacja prac badawczych i organizacyjnych związanych ze studiami nad dziejami Gdańska na tle historii regionu nadbałtyckiego. Dodatkowym polem statutowej działalności są dzieje Polski nad morzem. Jednak z uwagi na brak specjalistów badania z tego zakresu nie są obecnie prowadzone. Ważnym aspektem pozwalającym na utrzymanie wysokiej aktywności organizacyjnej gdańskiej Pracowni IH PAN jest stała współpraca zarówno z władzami Gdańska, jak i Muzeum Gdańska.

Do najważniejszych zadań gdańskiej Pracowni należą prace w ramach ramowego wieloletniego programu badawczego pt. *Historia Gdańska, t. 6. 1945-1990 (cz. 1: 1945-1970), (cz. 2: 1971-1990)*, jako kontynuacja cyklu *Historia Gdańska*, pod red. Edmunda Cieślaka, t. 1-5 (wyd. 1978-1992). Program, którym kieruje prof. dr hab. Edmund Kizik, poza finansowaniem bazowym otrzymał środki pochodzące z Wydziału Kultury Urzędu Miejskiego w Gdańsku.

W 2024 r. najważniejszym efektem prowadzonych prac była książka *Między migracją a integracją. Społeczeństwo Gdańska w latach 1945-1960*. Warto też wspomnieć o publikacji redagowanego w zespole czasopisma internetowego „Gdański Notatnik Historyczny”, t. 3.

Do najbardziej znaczących badawczych i edytorskich osiągnięć roku 2024 należy zaliczyć przede wszystkim:

1. Agata Barzycka-Paździor (oprac.), Tripplin Teodor: Pamiętniki lekarza Polaka z wypadków za granicą doznanych: Królewiec. Do druku podali, wstępem i przypisami opatrzyli... Olsztyn 2024 Archiwum Państwowe w Olsztynie, Instytut Północny im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, Oficyna Retman.

Wspólnie z: Norbert Kasperek

2. Anna Brus (red.), Towarzystwo Patriotyczne oraz tak zwany spiszek koronacyjny 1829 roku/Patriotičeskoe obšestvo i tak nazyvaemyj koronacionnyj zagovor 1829 goda. Pod red. ... Warszawa 2023 Instytut Historii PAN.

Wspólnie z: Henryk Głębocki i Mariusz Kulik

3. Joanna Brzegowy, Rodzina Czernych herbu Nowina w średniowieczu i czasach nowożytnych. Studium kariery. Warszawa 2024 Instytut Historii PAN.

4. Sylwia Bykowska, Między migracją a integracją. Społeczeństwo Gdańska w latach 1945-1960. Warszawa 2024 Instytut Historii PAN.

5. Łukasz Dryblak, Szermierze wolności i zakładnicy imperium. Emigracyjny dialog polsko-rosyjski w latach 1939-1956. Konfrontacje idei, koncepcji oraz analiz politycznych. Warszawa 2023 Instytut Historii PAN.
6. Bogusław Dybaś, An der Peripherie der polnisch-litauischen Rzeczpospolita. Der Piltener Landtag in den Jahren 1617-1717 (aus der Geschichte einer ständischen Institution). Übersetzt aus dem Polnischen von Monika Wrzosek- Müller. Köln 2024 Böhlau.
7. Tomasz Jurek (wyd.), Iura vicariorum. Kopiariusz kolegium wikariuszy katedry poznańskiej. Wyd. ... Poznań 2023 Poznańskie Tow. Przyjaciół Nauk, Polskie Tow. Historyczne.
8. Marek Kornat (oprac.), Dokumenty do historii stosunków polsko-sowieckich 1918-1945. T. 3: 1932-1939. Cz. 1: Zbliżenie i rozejście się dróg (lipiec 1932 – maj 1935). Oprac. ... oraz Dokumenty do historii stosunków polsko-sowieckich 1918-1945. T. 3: 1932-1939. Cz. 2: Między zbrojnym pokojem a zimną wojną (maj 1935 – sierpień 1939). Oprac. ... Warszawa 2024 Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego.
9. Aleksander Łaniewski, Intelktualne oblicza polskiego anarchizmu przełomu XIX i XX wieku. Augustyn Wróblewski, Józef Zieliński, Jan Wacław Machajski. Warszawa 2024 Instytut Historii PAN.
10. Patryk Wasiak, Technological Innovation, Modernity and Electric Goods in Late State Socialist Poland. Lanham-Boulder-New York-London 2024 Lexington Books.

II

Tytuły i stopnie naukowe pracowników IH PAN **uzyskane w 2024 r.**

Profesury:

- **Maciej Górny**
- **Stanisław Sroka**

Habilitacje – główne osiągnięcie:

- **Dorota Dukwicz** – Na drodze do pierwszego rozbioru. Rosja i Prusy wobec Rzeczypospolitej w latach 1768-1771
- **Natalia Jarska** – Cykl artykułów: „Kobiety i mężczyźni w małżeństwie w Polsce, 1945-1989”
- **Jan Waszink** – Hugo Grotius, Annals of the War in the Low Countries, Edition, Translation and introduction by J. Waszink

Doktoraty:

- **Joanna Kunigielis** – Mosty, przeprawy i myto mostowe na obszarze województw wileńskiego i trockiego od II poł. XIV w. do reformy administracyjnej 1565/1566

III

Projekty badawcze realizowane w 2024 r.

1. W ramach subwencji z ministerstwa w poszczególnych zakładach i pracowniach

Zakład Polskiego Słownika Biograficznego

- „Badania w dziedzinie biografistyki historycznej – opracowanie ok. 1000 artykułów biograficznych do publikacji w PSB” – projekt finansowany w dużej części z subwencji (ze wsparciem z NPRH), realizowany przez pracowników Zakładu w składzie:

prof. dr hab. Andrzej Romanowski, prof. dr hab. Stanisław Tadeusz Sroka, dr Patrycja Gąsiorowska, dr Agata Barzycka-Paździor, dr hab. Agnieszka Biedrzycka, dr Maria Czeppe, mgr Joanna Daranowska-Łukaszewska, dr Małgorzata Kamela, mgr Tomasz Latos, dr hab. prof. IH PAN Elżbieta Orman, mgr Mariusz Ryńca, mgr Ewa Szklarska, mgr Anna Wiekłuk-Marianowska, dr Roman Włodek.

Pracownia Bibliografii Bieżącej

- „Dokumentacja dorobku historiografii w zakresie historii Polski - baza danych” – projekt finansowany w dużej części z subwencji (ze wsparciem z NPRH), realizowany przez zespół Pracowni w składzie:

prof. dr hab. Anna Gruca, dr hab. Stefan Gąsiorowski, dr Paweł Gołdyn, mgr Stanisław Jędryka, mgr Paulina Kus, mgr Katarzyna Mazur

- Współpraca z redakcją „Bibliografii historii Śląska” (prof. dr hab. Anna Gruca, dr hab. Stefan Gąsiorowski, dr Paweł Gołdyn, mgr Stanisław Jędryka)

Pracownia Bibliografii Retrospektywnej XIX i XX w.

Projekty realizowane przez część zespołu (dr Elżbieta Nowosielska, dr Aleksandra Bańkowska, mgr Marlena Kapica-Jezińska, mgr Katarzyna Sulej, dr Adrianna Sznepik):

- „Gromadzenie materiałów dotyczących sprawozdań z czynności instytucji polskich działających w latach 1865-1918 na terenie trzech zaborów oraz instytucji emigracyjnych i polonijnych działających na obszarach innych krajów europejskich, a także Azji i obu Ameryk”

- „Opracowanie i wydanie Bibliografii historii Polski XIX i XX wieku. T. III: 1865-1918. Czasopisma, jednodniówki, kalendarze. Wol. 4: Emigracja i Polonia” – projekt realizowany w dużej części z subwencji (ze wsparciem z NPRH)

Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa

- Korespondencja Stanisława Augusta z Filippo Mazzeim 1789-1790 – dr Ewa Zielińska

- Sprawa barona Karla Juliusa - Rzeczpospolita wobec zbliżenia rosyjsko-austriackiego 1780-1781 – dr Ewa Zielińska

- Stosunki Polski i Rusi od końca X w. do 1194 r. – prof. dr hab. Adrian Jusupović

- Duchowieństwo rzymskokatolickie w wiekach XVI i XVII w Wielkim Księstwie Litewskim i Koronie Polskiej oraz jego XIX-wieczne pokłosie – dr Wioletta Pawlikowska-Butterwick

- Dzieje społeczne w Małopolsce i Galicji – dr Wioletta Pawlikowska-Butterwick

- Przemiany gospodarcze i osadnicze w dobrach starostwa brzeskiego w latach 1492–1588 – ujęcie monograficzne i cyfrowe – dr Andrzej Buczyło

- Przywilej ruski w kancelariach wielkich książąt litewskich w końcu XIV – pierwszej tercji XVI wieku – dr hab. prof. IH PAN Aliaksandr Hrusha

- Popisy powiatowe Wielkiego Księstwa Litewskiego 1765 r. – dr hab. prof. IH PAN Andrei Matsuk

- Handel niewolnikami, obieg monetarny i kształtowanie się państw w Europie środkowej i północnej w IX–XI w. – dr Marek Jankowiak
- Kreuzpfennige za ...? Przyczyny napływu monet niemieckich do Europy środkowej i północnej w XI w. – dr Marek Jankowiak

Zakład Studiów Średniowiecznych

- Kultura polityczna monarchii piastowskiej we wcześniejszym średniowieczu – prof. dr hab. Zbigniew Dalewski
- The Beginnings of Poland: The Polish lands between the Migration Age and Mieszko I – dr hab. prof. IH PAN Robert Kasperski
- The dates of Gesalic's reign and death reconsidered – dr hab. prof. IH PAN Robert Kasperski
- Motyw wstydu i zawstydzenia w polskich źródłach narracyjnych, XIII–XV w. – dr Karolina Morawska
- Liber miraculorum Szymona z Lipnicy - edycja cyfrowa i analiza tekstu – dr hab. prof. IH PAN Anna Zajchowska-Bołtomiuk

Zakład Słownika Historyczno-Geograficznego Ziem Polskich w Średniowieczu

- Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu – projekt realizowany zespołowo (prof. dr hab. Tomasz Jurek, mgr Michał Bartoszak, dr Joanna Brzegowy, dr Waldemar Bukowski, dr Paweł Dembiński, dr Tomasz Jaszczołt, dr Emil Kalinowski, dr Adam Kozak, dr Marta Piber-Zbieranowska, dr Anna Sala, dr Janusz Szyszka, dr Michał Schmidt, dr Michał Sierba, mgr Tomasz Walczak). Prace badawcze prowadzone są w ramach dotacji bazowej ze wsparciem NPRH (grant pt.: Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu – nowe perspektywy).
- Osadnictwo i własność ziemna na Rusi Czerwonej w XIV–XVI w. – dr Janusz Szyszka
- Finanse miast polskich w XIV–XV w. – dr Michał Schmidt
- Kancelaria biskupów krakowskich w latach 1455–1488. Ośrodek administracji i kultury pisma – mgr Tomasz Walczak
- Genealogie mieszczańskich rodzin krakowskich (XV–XVI) – dr Joanna Brzegowy

Zakład Studiów Nowożytnych

- Mikrohistoria stosunków chrześcijańsko-żydowskich w Słucku w XVII w. – dr Maria Cieśla
- Konfederacja radomska – dr hab. prof. IH PAN Dorota Dukwicz
- Early Modern Parliamentary Cultures of Poland-Lithuania and the Kingdoms of Britain and Ireland – dr Anna Kalinowska
- Rzeczpospolita Obojga Narodów w siedemnastowiecznej angielskiej prasie seryjnej i periodycznej – dr Anna Kalinowska
- Mobilność społeczna elity władzy w drugiej połowie XVI i w pierwszej połowie XVII stulecia – prof. Edward Opaliński
- Seksualność ludowa w dobie przedetnograficznej – dr hab. prof. IH PAN Tomasz Wiślicz-Iwańczyk
- Współczesna historiografia społeczeństw przednowoczesnych: interpretacje i metody badań – dr hab. prof. IH PAN Tomasz Wiślicz-Iwańczyk
- Fenomen przetrwania. Społeczności protestanckie w Rzeczypospolitej od schyłku XVII po pierwszą połowę XIX wieku – prof. dr hab. Wojciech Kriegseisen
- Elity intelektualne w Rzeczypospolitej - druga połowa XV w. i XVI w. – dr Anna Horeczy
- Geneza stronnictwa Stanisława Augusta na Litwie – dr Monika Jusupović

Zakład Atlasu Historycznego

- Organizacja poboru podatku łańowego w Wielkopolsce w latach 1562–1613 – mgr Michał Gochna
- Badania dot. miast w okresie przedindustrialnym – dr Michał Słomski

- Cyfrowa kartografia historyczna i historia kartografii – dr Katarzyna Słomska-Przech
- Socjotopografia warszawskiej Pragi w 1792 r. – dr Katarzyna Słomska-Przech, dr Mochał Słomski, mgr Jarosław Suproniuk
- Elektroniczna edycja podlaskich rejestrów poborowych z II połowy XVI w. – mgr Jarosław Suproniuk
- Polscy dyplomaci przy Stolicy Apostolskiej w drugiej połowie XV wieku – dr Adam Zapała
- Indeks poloników przechowywanych w Archiwum Watykańskim z II poł. XV wieku – dr Adam Zapała

Zakład Historii Społecznej XIX i XX w.

- Ekspertki i wytwarzanie feministycznej wiedzy w powojennej Polsce (1945-1989) dr hab. prof. IH PAN Natalia Jarska
- Prasa wobec wystąpień antyżydowskich na SGH – prof. dr hab. Anna Landau-Czajka
- Rasa jako pojęcie. Jak termin "rasa" funkcjonował w obiegu publicznym - w czasopiśmie, powieściach, publicystyce od połowy XIX w do 1939 – prof. dr hab. Anna Landau-Czajka
- Życie codzienne, społeczeństwo, władza w podręcznikach dla dzieci najmłodszych 1785-2022 – prof. dr hab. Anna Landau-Czajka
- Polish Experts and American Internationalists: A Prehistory of American Area Studies on Eastern Europe, 1919-1958 – dr Olga Linkiewicz
- Etnopolityka. Studia nad etnosem i rasą w Polsce, polityka i międzynarodowy obieg wiedzy 1918-1958 – dr Olga Linkiewicz
- Funkcjonowanie małomiasteczkowego środowiska przestępców (zespoły Sądu Pokoju i Sądu Grodzkiego w Otwocku) – dr hab. prof. IH PAN Mateusz Rodak

Zakład Historii Idei i Dziejów Inteligencji w XIX i XX w.

- Kultury kłeski w USA i na ziemiach polskich od 1864 r. – prof. dr hab. Maciej Górny
- Warszawska Szkoła Junkrów Piechoty 1864-1887 – dr hab. prof. IH PAN Mariusz Kulik
- Przestrzeń dziewiętnastowiecznego Lwowa – dr hab. prof. IH PAN Aleksander Łupienko
- Społeczna i kulturowa historia faszyzmu w Polsce (1919-1939) – dr hab. prof. IH PAN Grzegorz Krzywiec
- „Hajnt” (1918-1939) – dr hab. prof. IH PAN Joanna Nalewajko-Kulikov
- Brytyjskie i Zagraniczne Towarzystwo Biblijne na ziemiach polskich – dr hab. prof. IH PAN Joanna Nalewajko-Kulikov
- Nędza u bogatych sąsiadów. Bieda w Prusach 1701-1914 – dr hab. prof. IH PAN Dariusz Łukasiewicz

Pracownia Dziejów Dyplomacji i Systemów Totalitarnych

- Polska-Francja 1917-1921. Droga do sojuszu – prof. dr hab. Małgorzata Gmurczyk-Wrońska
- Organizacja emigracji zarobkowej z ziem polskich do Francji na początku XX wieku – prof. dr hab. Małgorzata Gmurczyk-Wrońska
- British subjects or Polish citizens? Consul Frank Savery and nationality questions in reborn Poland. 1919-1922 – dr Magdalena Hułas
- Polityka personalna w „ludowym” Wojsku Polskim w latach 1945-1950 – dr hab. prof. IH PAN Tadeusz Kondracki
- Polska prasa w Iranie, Indiach i Afryce o młodych uchodźcach polskich z ZSRR w latach 1942-1948 – prof. dr hab. Marek Ney-Krwawicz
- Korespondenci zagraniczni prasy polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym – dr hab. prof. IH PAN Agnieszka Cieślík
- Starania o niemożliwe. Problem wykonania przez stronę sowiecką postanowień traktatu ryskiego w sprawach finansowych – prof. dr hab. Mariusz Wołos
- Misja Aleksandra Więckowskiego do Rosji sowieckiej w 1919 roku – prof. dr hab. Mariusz Wołos

Zakład Badań nad Dziejami Polski po 1945 roku

- O przywracaniu pamięci o postaciach, wydarzeniach i symbolach – prof. dr hab. Tomasz Szarota
- Jiří Lederer i polsko-czechosłowackie relacje polityczne i kulturalne – dr hab. prof. IH PAN Bartosz Kaliski
- Rozwój motoryzacji w Polsce w latach 1970-1989 – dr hab. prof. IH PAN Hubert Wilk
- Społeczeństwo PRL i środowisko naturalne – dr hab. prof. IH PAN Ewelina Szpak
- Historia społeczna polskiej wsi i prowincji, ze szczególnym uwzględnieniem społeczności PGR – dr hab. prof. IH PAN Ewelina Szpak
- Najnowsza historia Polski po 1914 r. w filmie fabularnym – prof. dr hab. Jerzy Eisler
- Transformacja ustrojowa w Polsce i na Węgrzech – perspektywa porównawcza – dr Michał Przeperski
- Przeciw partii, cenzurze i propagandzie. Represje wobec Polaków głoszących prawdę o zbrodni katyńskiej 1944–1956 – prof. dr hab. Tadeusz Wolsza

Pracownia Historii Europy Wschodniej i Studiów nad Imperiami XIX i XX w.

- Ziemiaństwo polskie XIX-XX w. - synteza – prof. dr hab. Tadeusz Epsztein
- „Pamiętnik Kijowianki 1919-1922” – prof. dr hab. Joanna Gierowska-Kałuża
- Anarchobolszewizm jako nurt ideowy u zarania sowieckiej państwowości – dr Aleksander Łaniewski
- Nestor Machno w kulturze pamięci współczesnych Ukraińców – dr Aleksander Łaniewski
- Propaganda polska podczas wojny polsko-sowieckiej 1919-1920 – dr hab. Aleksandra Leinwand
- Republika vs monarchia. Stany Zjednoczone wobec Austrii, Austro-Węgier i panowania Habsburgów (1848-1919) – dr hab. prof. IH PAN Hanna Marczevska-Zagdańska
- Synteza historii Polski wieków XIX i XX na tle aktualnego dorobku i modeli interpretacyjnych w historiografii światowej – prof. dr hab. Andrzej Nowak

Pracownia Historii Pomorza i Krajów Bałtyckich

- Materiały sejmiku województwa inflanckiego w Dyneburgu z lat 1661-1763 – prof. dr hab. Bogusław Dybaś
- Dokumenty ustrojowe i akta sejmikowe powiatu piltyńskiego w XVI-XVIII w. – prof. dr hab. Bogusław Dybaś
- Codziennosc mieszkańców Torunia na przełomie dwóch epok 1789-1839 (Wokół dziennika sukiennika Johanna Gottlieba Kadacha) – prof. dr hab. Jerzy Dygdała
- Urzędy domenalne i domenalno-rentowe w Prusach zachodnich w latach 1772-1872 – dr Janusz Dargacz
- August III w Warszawie, czyli prawdziwy koniec przedostatniego bezkrólewia. Gazety i listy Andrzeja Cichockiego 1734-1736. – prof. dr hab. Jerzy Dygdała
- Wtargnięcie tłumu do toruńskiego kolegium jezuickiego i spustoszenie gmachu w dniu 17 lipca 1724 r. – przebieg wydarzeń – prof. dr hab. Jerzy Dygdała
- Słownik historyczno-geograficzny Inflant Polskich do 1772 r. – dr hab. prof. IH PAN Paweł Jeziorski
- Mitawa od drugiej połowy XVI do końca XVIII w. Struktura społeczna. Rola w życiu politycznym i gospodarczym Kurlandii – dr hab. prof. IH PAN Paweł Jeziorski
- Rozwój własności ziemskiej w tzw. Inflantach Polskich od schyłku średniowiecza do końca XVIII wieku – dr hab. prof. IH PAN Paweł Jeziorski
- Johan von Hoverbeck (1606-1682). Biografia – dr hab. prof. IH PAN Andrzej Kamieński
- Bibliografia Historii Kujaw za rok 2022 – dr hab. prof. IH PAN Tomasz Łaszkiewicz
- Edycje źródłowe korespondencji i pamiętników ziemiańskich Pomorza i Kujaw w XX w. – dr hab. prof. IH PAN Tomasz Łaszkiewicz

- Rok 1920 na Pomorzu w świetle dokumentów polskich władz cywilnych i wojskowych oraz ówczesnej prasy i memuarystyki – dr hab. prof. IH PAN Przemysław Olstowski, dr hab. prof. IH PAN Tomasz Łaskiewicz

- Reformacja w mieście nadbałtyckim. Przemiany religijne, społeczne i kulturowe w Sztokholmie w XVI w. na tle innych miast regionu bałtyckiego – dr Piotr Kołodziejczak

Pracownia Historii Gdańska i Dziejów Morskich

- Historia Gdańska t. 6 (1945-1990) – prof. dr hab. Edmund Kizik, dr hab. Sylwia Bykowska, dr Zofia Maciakowska, dr Ewa Szymańska

- Gdańsk 1945-1960. Migracje-osadnictwo-społeczeństwo – dr hab. Sylwia Bykowska

- Finanse Głównego Miasta Gdańska na tle innych wielkich miast pruskich w XIV - pierwszej połowie XVI w. – dr Marcin Grulkowski

- Recesy hanzeatyczne i pruskie w Gdańsku w XIV-XV w. – dr Marcin Grulkowski

- Dom gdański i jego mieszkańcy od późnego średniowiecza do połowy XIX w. – dr Marcin Grulkowski, dr Zofia Maciakowska, dr Ewa Szymańska

- Koszty udziału przedstawicieli Gdańska i wielkich miast pruskich w zjazdach hanzeatycznych w XIV-XVII w. – dr Marcin Grulkowski

- Cyfry arabskie w księgowości finansowej miast pruskich – dr Marcin Grulkowski [od 2024]

- Zmagania z naturą i działaniem człowieka o utrzymanie odpowiedniego przepływu wody w kanale Raduni w Gdańsku od późnego średniowiecza do początku XIX w. – dr Zofia Maciakowska

- Atlas historyczny miast polskich, t. 1: Prusy Królewskie i Warmia, zeszyt 9: Gdańsk – dr Zofia Maciakowska

- Stare Szkoty w Gdańsku i jego mieszkańcy na początku XIX w. – dr Zofia Maciakowska

- Wyposażenie mennicy gdańskiej w 1795 r. – dr Zofia Maciakowska

- Historia Towarzystwa Sztuk Pięknych i Rzemiosła Artystycznego w Gdańsku – dr Ewa Szymańska

- Gdańskie i pomorskie muzealnictwo oraz historiografia po 1945 r. – dr Ewa Szymańska, prof. dr hab. Edmund Kizik, dr hab. Sylwia Bykowska

2. Realizowane przez doktorantów w IH PAN

W ramach szkoły doktorskiej

W marcu 2019 r. powstała Szkoła Doktorska Anthropos. Tworzy ją 9 Instytutów PAN: Instytut Historii, Instytut Historii Nauki, Instytut Badań Literackich, Instytut Sławistyki, Instytut Sztuki, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania, Instytut Archeologii i Etnologii, Instytut Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych, Instytut Języka Polskiego. Podmiotem wiodącym jest Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN.

W IH PAN realizowane są następujące tematy:

1. Michał Bartoszak – Studenci z Poznania na uniwersytetach w latach 1400-1520

2. Serhii Basov – Social and political causes of change in the national composition of deputies in the House of Representatives of the Reichsrat in 1861-1914 by the example of the Polish and Ukrainian nations in Galicia

3. Paulina Chrząszcz – Deportowani z Francji w obozie Auschwitz-Birkenau

4. Yauheni Dudkin – Białoruscy parlamentarzyści w sejmie Drugiej Rzeczypospolitej (1922-1939)

5. Carolina Ferraro – Tacitism in Spain: the Christian Prince and Reason of State 1570s–1650s

6. Szymon Głąb – Gilberto Freyre i Germano Correia. Dwie wizje portugalskiego imperium kolonialnego na przykładzie Indii Portugalskich
7. Bohdan Horodnytskyi – Transfer kulturowy polsko-litewskiego systemu prawnego w Hetmanacie w latach 1648–1783
8. Jan Jelinowski – Persianate Historiography in the Mongol Age: Juvayni's Tarikh-i Jahangusha in Its Social and Literary Context
9. Gabriela Juranek – Jeśli mody nie przybędą z Paryża, skąd przyjdą? Kształtowanie idei „imperium mody” a praktyki odzieżowe we Francji doby ancien régime'u
10. Marta Kapełus – Ocalić sztukę żydowską. Działalność Ernestyny i Józefa Sandel oraz powojennego Żydowskiego Towarzystwa Krzewienia Sztuk Pięknych (1946-1949)
11. Maxim Karaliou – Powstanie i funkcjonowanie polskich i łotewskich narodowościowych rad wiejskich na Białorusi Sowieckiej (1924-1939)
12. Grzegorz Kietliński – Działalność podskarbiego Jana Andrzeja Morsztyna jako przyczynek do badań nad funkcjonowaniem urzędu podskarbińskiego w Koronie w drugiej połowie XVII w.
13. Patryk Krupiński – Józef Piłsudski: Aggressor or Defender? The Iconic Figure in Three Postimperial Political Discourses
14. Łukasz Mieszkowski – Smoki i wszy. Polska w czasie zarazy 1918-1922
15. Oleksander Pestrykov – Śląsk w pracach historyków polskich od lat 20. do 80. XX wieku
16. Eduardo Sartoretto – Workers of the Rebellious Seas: The Dynamics of Seafarers in the Portuguese Merchant Navy across America, Africa and Europe (1750-1822)
17. Karolina Siewak – Ekspertki i wiedza ekspercka na temat kobiet wiejskich w Polsce w latach 1945-1989
18. Piotr Siewak – Centralna Agencja Polska w Lozannie (1915-1919)
19. Tomasz Walczak – Kancelaria biskupów krakowskich w latach 1455-1488. Ośrodek administracji i miejsce kultury pisma
20. Zofia Żółtek – Tacitism and English Civil War: Thomas May and Edward Hyde, Earl Clarendon

3. Realizowane w ramach konkursów Narodowego Centrum Nauki (NCN)

Lp.	Tytuł grantu	Kierownik	Podwykonawcy	Czas projektu
GRANTY ZAKOŃCZONE				
1.	Dworzanin polski na dworze Jagiellonów i królów elekcyjnych. Pozycja, system wartości, wzorzec osobowy	dr hab. Bożena Czwojdrak	Bożena Czwojdrak UŚ Piotr Węcowski IH UW Marek Ferenc IH UJ Agnieszka Januszek Dominik Kadzik IH UJ Aleksandra Skrzypietz Aleksandra Barwicka-Makula Katarzyna Kuras IH UJ Angela Sołtys	10.01.2019 -09.01.2024
2.	Stosunki polsko-brytyjskie 1937-1939	mgr Marek Rodzik	mgr Marek Rodzik	15.01.2019 -14.01.2024
3.	Dzieje unii polsko-litewskiej w latach 1492-1569. Od unii dynastycznej do realnej	dr Dominik Szulc	dr Dominik Szulc	08.10.2018 -07.05.2024
4.	Przejsie płodności w Polsce międzywojennej	dr Bartosz Ogórek	dr Bartosz Ogórek	02.07.2020 07.02.2022 -01.07.2024
5.	Henryk Bitterfeld z Brzegu i reforma obserwancka Zakonu Braci Kaznodziejów. Edycja krytyczna i	dr hab. prof. IH PAN	dr hab. Anna Ewa Zajchowska-Bołtromiuk	24.07.2019 20.11.2023

	opracowanie traktatu „De formatione et reformatione Ordinis Fratrum Praedicatorum”	Anna Ewa Zajchowska-Boltromiuk		-23.07.2024
6.	Jezuici Wschodu? Sieć artystyczna zakonu bazylianów w osiemnastowiecznej Rzeczypospolitej	dr Melchior Jakubowski	dr Melchior Jakubowski dr Tomasz Panecki	15.10.2021 -14.10.2024
GRANTY W TOKU				
1.	Zniszczenia wojenne w Rzeczypospolitej w XVII wieku: analiza porównawcza zjawiska na obszarze Rusi Czerwonej i Wielkopolski w perspektywie kryzysu gospodarczego XVII wieku	dr Andrzej Gliwa	Andrzej Gliwa Krzysztof Kossarzecki Konrad Rzemieniecki Yaroslav Lyseyko Marcin Sobiech	03.11.2017 -02.08.2025
2.	Sekularyzacja Zachodu: Tacytyzm od XVI do XVIII wieku	dr hab. Jan Waszink	dr hab. Jan Waszink dr Anna Laskowska	30.11.2020 -29.11.2025
3.	Czechosłowacko-polskie Sieci Akademickie podczas Zimnej Wojny między wielką polityką i strategiami indywidualnymi	dr Tomáš W. Pavlíček	Tomáš W. Pavlíček Maciej Górny Iwona Dadej Bartosz Ogórek Barbora Kulawiaková	15.12.2021 -14.06.2025
4.	Jakiej historii Polacy potrzebują. Dziesięć debat o historii Polski	dr hab. prof. IH PAN Adam Kożuchowski	Adam Kożuchowski Maciej Janowski Andrzej Wierzbicki Marcin Wolniewicz Violetta Julkowska Mirosław Filipowicz Tomasz Stryjek Artur MękarSKI	11.01.2021 -10.01.2026
5.	Francuzi w hierarchii więziarskiej obozu Auschwitz-Birkenau	mgr Paulina Chrząszcz	mgr Paulina Chrząszcz	25.01.2022 -24.01.2026
6.	Badania procesu przemian życia codziennego młodzieży żeńskiej międzywojennego Tarnowa	mgr Marcin Wilk	mgr Marcin Wilk	25.01.2022 -24.01.2026
7.	Kultura amatorskiego pisania programów na komputery domowe w latach 80. w kontekście kapitalizmu kognitywnego	dr Patryk Wasiak	dr Patryk Wasiak	22.03.2021 -21.03.2026
8.	Polskie pojęcia społeczno-polityczne XIX i XX wieku	dr hab. prof. IH PAN Adam Kożuchowski	Adam Kożuchowski Marcin Jarząbek 16 wykonawców	30.06.2021 -29.06.2025
9.	Relacje polityczne między Polską a Rzeszą niemiecką w X-XII wieku	prof. dr hab. Zbigniew Dalewski	prof. Zbigniew Dalewski	07.07.2022 -06.07.2025
10.	„Wczorajsze ofiary wojny to dzisiejsze ofiary bezrobocia:” polskich Żydówek doświadczenia pierwszej wojny światowej i wielkiego kryzysu gospodarczego	mgr Aleksandra Jakubczak	mgr Aleksandra Jakubczak	17.01.2023 -16.01.2027
11.	Radykalizacja społeczno-polityczna polskiej prowincji w dobie Wielkiego Kryzysu i jej następstwa. Przypadek Wielkopolski na tle porównawczym (1929-1939)	dr hab. prof. IH PAN Grzegorz Krzywiec	dr hab. Grzegorz Krzywiec dr Kamil Kijek dr Maciej Moszyński mgr Michał Kowalski mgr Margarita Kazhaneuską	01.03.2023 -28.02.2026
12.	Dyskurs parlamentów kompozytowych w Europie ponapoleońskiej: przypadek Belgii i Polski, 1815-1848	dr Piotr Kuligowski	dr Piotr Kuligowski 4 wykonawców	15.03.2023 -14.03.2026
13.	Kolonialni mieszkańcy Brazylii i Afryki Zachodniej (1640-1822): historia globalna z perspektywy sieci korespondencji	dr Agata Bloch	dr Agata Bloch dr Clodomir Santana 3 wykonawców + senior	30.03.2023 -29.03.2027

			researcher?	
GRANTY NOWE				
1.	Religia, racjonalizm i Oświecenie: badanie materiałów dotyczących stosunków polsko-holenderskich	dr hab. Jan Waszink	dr hab. Jan Waszink post-doc (dr Anna Laskowska)	01.02.2024 -31.01.2026
2.	Jałowa szermierka nacjonalizmów: zwrot metodologiczny w historiografii śląskiej połowy XX wieku	mgr Oleksandr Pestrykov	mgr Oleksandr Pestrykov dr hab. prof. IH PAN Adam Kozuchowski	10.07.2024 -09.07.2026
3.	Krytyczne konteksty interpretacji dawnych map. W stronę systematyzacji metodologii	dr Katarzyna Słomska-Przech	dr Katarzyna Słomska-Przech	08.08.2024 -07.08.2025
4.	Potworne rzeki. Badania nad historią środowiskową powodzi nowoczesnej Europy za pomocą źródeł literackich	dr hab. prof. IH PAN Anna Barcz	dr hab. prof. IH PAN Anna Barcz 2. wykonawców	02.09.2024 -01.09.2028
5.	Lekarze Żydzi w Polsce - baza danych - stan na sierpień 1939 r.	dr Jolanta Epsztein	dr Jolanta Epsztein	10.10.2024 -09.10.2025
6.	Kwerenda naukowa w Berlinie dotycząca zarządzania domenami państwowymi w Prusach Zachodnich w latach 1772-1872	dr Janusz Dargacz	dr Janusz Dargacz	10.10.2024 -09.10.2025
7.	Wsie miejskie. Dobra ziemskie miast i mieszczan w późnośredniowiecznej i nowożytnej Wielkopolsce na tle środkowoeuropejskim	dr Michał Słomski	dr Michał Słomski	10.12.2024 -09.12.2025
8.	Losy Archiwów Socyniańskich: Studium Porównawcze Zbiorów w Klużu i Holandii	dr Anna Laskowska	dr Anna Laskowska	10.12.2024 -09.12.2025
GRANTY NOWE (POCZĄTEK W 2025 ROKU)				
1.	Ekspertki i wytwarzanie feministycznej wiedzy w powojennej Europie Środkowo-Wschodniej (1945-1989)	dr hab. prof. IH PAN Natalia Jarska	dr hab. Natalia Jarska post-doc stypendysta 2 wykonawców	02.01.2025
2.	Nie-Ukraińcy na rewolucyjnej Ukrainie 1917-1921: działania (trans-) narodowe wobec starcia o emancypacji i przetrwania	doc. dr hab. Genadij Korolov	doc. dr hab. Genadij Korolov post-doc 4 stypendystów	03.02.2025

WNIOSKI ZŁOŻONE do NCN w 2024:

SONATA

1. *Czy Polacy pod zaborami stanowili jedną publiczność?*, dr Adrian Wesołowski;
2. *Elita pogranicza. Podlascy dygnitarze, urzędnicy i działacze polityczni między Polską a Litwą (1569-1588)*, dr Emil Kalinowski;
3. *Wiara na wygnaniu: archiwa socyniańskie a walka o pamięć i tożsamość we wczesnonowożytnej Europie*, dr Anna Laskowska;
4. *Znaczenie, rola i mechanizmy funkcjonowania rzymskokatolickiej służby kościelnej w diecezji krakowskiej w XVI-XVIII wieku jako grupy zawodowej*, dr Konrad Kołodziejczyk;

SONATA-BIS

5. *Piśmienność w poprzek płynnych granic: Kapitał ludzki i edukacja w Europie Środkowo-Wschodniej w pierwszej połowie XIX wieku*, dr Bartosz Ogórek;

OPUS

6. *Dowody na prawdziwość opowieści o początkach narodów (Origo Gentis) od starożytności do późnego średniowiecza*, dr Antoni Grabowski;
7. *INTERFACE POLITICS. Evolution of software interfaces and the politics of imagined computer user: 1977-1995*, dr Patryk Wasiak;
8. *Obieg informacji na ziemiach polskich a funkcjonowanie państwa na drodze do modernizacji (XVII-XIX w.) – konteksty polityczne, społeczne, religijne i gospodarcze*, dr hab. Martyna Deszczyńska;
9. *Splątane granice. Hermeneutyka, modelowanie i reprezentacja administracyjnych i politycznych granic w Europie Centralnej przed 1939 rokiem*, dr Wiesława Duży;
10. *Kształtowanie czy reformowanie prostych ludzi? Protestantka i katolicka reformacja na terenach wiejskich i w małych miastach 1600-1700*, dr hab. Kazimierz Bem;
11. *Nowa historia gór: ponowne przemyślenie alpinizmu i natury poprzez dekonstrukcję wiedzy eksperckiej*, dr Tomáš Pavlíček.

4. Realizowane w ramach konkursów Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki

(NPRH)

Lp.	Tytuł grantu	Kierownik	Wykonawcy	Czas projektu
GRANTY ZAKOŃCZONE – w 2024				
1.	Opracowanie i wydanie Bibliografii historii Polski XIX i XX wieku. T. III: 1865-1918. Czasopisma, jednolitości, kalendarze. Vol. 4: Emigracja i Polonia	dr hab. Stefan Gąsiorowski	Zespół Pracowni Bibliografii Retrospektywnej XIX i XX w.	2018-2024
2.	Dokumentacja dorobku historiografii w zakresie historii Polski – baza danych	prof. dr hab. Anna Gruca	Zespół Pracowni Bibliografii Bieżącej	2018-2024
3.	Urzędnicy Wielkiego księstwa Litewskiego. Spisy: Ziemia nowogródzka i województwo nowogródzkie XV-XVIII wiek	prof. dr hab. Andrzej Rachuba	prof. dr hab. Andrzej Rachuba, dr Adam Danilczyk, dr Tomasz Jaszczołt oraz 5 osób spoza IH PAN	2018-2024
4.	Bogusław Dybaś „Na obrzeżach Rzeczypospolitej. Sejmik piltyński w latach 1617-1717 (z dziejów instytucji stanowej)” – tłumaczenie na język niemiecki	-	- tłumacz, proofreader, wydawnictwo	2020-2024
GRANTY W TOKU				
1.	Rękopiśmienna mapa topograficzna Galicji Zachodniej z lat 1801-1804 (tzw. Mapa Heldensfelda) ze zbiorów Archiwum Wojennego w Wiedniu – polskie dziedzictwo kulturowe i historyczne o charakterze regionalnym w zbiorach obcych	dr Waldemar Bukowski	dr Waldemar Bukowski, prof. dr hab. Bogusław Dybaś, dr Michał Schmidt oraz 8 osób spoza IH PAN	2018-2025

2.	Patriotki jutra. Działania niepodległościowe, postawy obywatelskie i praca edukacyjna Polek we Lwowie (1863-1939) w świetle materiałów zebranych przez Muzeum Zasłużonych Polek we Lwowie oraz Ossolineum. Edycja i komentarz	dr Iwona Dadej	dr Iwona Dadej, dr hab. prof. IH PAN Katarzyna Sierakowska, dr hab. prof. IH PAN Agnieszka Biedrzycka oraz 5 osób spoza IH PAN	2018-2025
3.	Badania w dziedzinie biografistyki historycznej – opracowanie ok. 1000 artykułów biograficznych do publikacji w PSB	prof. dr hab. Andrzej Romanowski	autorzy haseł	2020-2025
4.	Łukasz Jasiński: Sprawiedliwość i polityka. Działalność Głównej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich/ Hitlerowskich w Polsce 1945-1989 – tłumaczenie na język niemiecki	-	- tłumacz, proofreader, wydawnictwo	2021-2025
5.	Hubert Wilk: Między pragmatyzmem a oczekiwaniami. Społeczeństwo, władza i samochody w Polsce 1945-1970 – tłumaczenie na język angielski	-	- tłumacz, proofreader, wydawnictwo	2021-2025
6.	Kartografia w służbie reform państwa epoki stanisławowskiej – krytyczne opracowanie „Geograficzno-statystycznego opisanie parafiiów Królestwa Polskiego” oraz map województw koronnych Karola Perthéesa	dr hab. prof. IH PAN Bogumił Szady	dr hab. prof. IH PAN Bogumił Szady, dr Waldemar Bukowski, dr Tomasz Panecki, dr hab. prof. IH PAN Dorota Dukwicz, mgr Michał Gochna, mgr Arkadiusz Borek oraz 3 osoby spoza IHPAN	2020-2025
7.	Parlamentarzyści Wielkiego Księstwa Litewskiego 1566-1794	prof. dr hab. Andrzej Rachuba	prof. dr hab. Andrzej Rachuba, dr Adam Danilczyk i 5 osób spoza IH PAN	2020-2025
8.	Joanna Nalewajko-Kulikov: Mówić we własnym imieniu. Prasa jidyszowa a tworzenie żydowskiej tożsamości narodowej (do 1918 roku) – tłumaczenie na język angielski	-	- tłumacz, proofreader, IHPAN	2022-2025
9.	Antypolskie dyskursy w Republice Weimarskiej 1918-1933	prof. dr hab. Grzegorz Kucharczyk	prof. dr hab. Grzegorz Kucharczyk, prof. dr hab. Marek Kornat i 2 osoby spoza IH PAN	2021-2026
10.	Edycja akt sejmiku trockiego z lat 1733-1795	dr Monika Jusupović	dr Monika Jusupović, mgr Michał Gochna plus 2 osoby spoza IH PAN	2022-2026
11.	Atlas historyczny Rzeczypospolitej. Ruś Czerwona w drugiej połowie XVI wieku – przygotowanie map szczegółowych w postaci cyfrowej oraz edycja źródeł	dr hab. Andrzej Janeczek	dr hab. prof. IH PAN Bogumił Szady, dr Janusz Szyszka, mgr Tomasz Walczak, 7 osób spoza IH PAN	2022-2027
12.	Słownik historyczno-geograficzny ziem polskich w średniowieczu – nowe perspektywy	prof. dr hab. Tomasz Jurek	Zespół Słownika Hist.-Geogr. i osoby spoza IH PAN	2022-2027
13.	Polscy zesłańcy postyczniowi na Syberii – interaktywny słownik biograficzny	dr hab. prof. IH PAN Mariusz Kulik	dr hab. prof. IH PAN Mariusz Kulik, 7 osób spoza IH PAN	2022-2027
14.	Przewodnik po zachowanych w rozproszeniu materiałach pozostałych po Zarządzie Cywilnym Ziem Wschodnich (1919-1920)	prof. dr hab. Joanna Gierowska-Kallaaur	prof. dr hab. Joanna Gierowska-Kallaaur, 5 osób spoza IH PAN	2022-2027

15.	Geografia kulturowo-intelektualna dawnych ziem polskich pod zaborami 1865-1918 - cyfrowe vademecum	prof. dr hab. Maciej Górny	prof. dr hab. Maciej Górny, prof. dr hab. Tadeusz Epsztein, dr Elżbieta Nowoskielska, dr Tomasz Panecki, dr Adrianna Sznajk, dr Wiesława Duży, mgr Katarzyna Sulej, mgr Marlena Kapica-Jezińska, mgr Michał Raczkowski, mgr Grzegorz Myrda, dr Melchior Jakubowski, dr Victoria Gerasimova	2024-2029
16.	Państwo i wspólnota narodowa w „Kronice polskiej” Wincentego Kadłubka. Wizja i recepcje.	prof. dr hab. Zbigniew Dalewski	prof. dr hab. Zbigniew Dalewski, dr hab. prof. IH PAN Robert Kasperski, dr Antoni Grabowski, dr Karolina Morawska, dr Rafał Rutkowski, dr Anna Pomierny-Wąsińska	2024-2029

WNIOSKI ZŁOŻONE w 2023 r. – w rozpatrywaniu.
Moduł Dziedzictwo

1. Edycje późnośredniowiecznych źródeł masowych z Wielkopolski – kierownik prof. dr hab. Tomasz Jurek
2. „Entretiens” Stanisława Augusta z ambasadorem rosyjskim O.M. Stackelbergiem z lat 1777-1779, 1781 - edycja źródłowa – kierownik dr Ewa Zielińska
3. PSB 2.0 – ucyfrowienie prac nad Polskim Słownikiem Biograficznym – kierownik prof. dr hab. Andrzej Romanowski
4. Opracowanie i wydanie Bibliografii historii Polski XIX i XX wieku. T. III: 1865-1918. Sprawozdania. Wol. 6: Zabór pruski – kierownik dr Elżbieta Nowosielska
5. Dokumentacja historii polskiej demosceny – kultury twórców dem, 1985-1999 – kierownik dr Patryk Wasiak

5. Realizowane w ramach innych konkursów

Lp.	Tytuł grantu	Kierownik	Wykonawcy	Czas projektu	Instytucja
1.	Emil Kalinowski: Szlachta ziemi bielskiej wobec bezkrólewia w XVI-XVII w. – tłumaczenie monografii	-	tłumacz, proofreader, wydawnictwo	2024-2026	MEiN: Doskonała Nauka II - Wsparcie monografii naukowych
2.	Historia w edukacji domowej i szkolnej	-	wykładowcy konwersatoriów, autorzy haseł z IH PAN oraz osoby spoza IH PAN	2021-2024	MEiN: Społeczna Odpowiedzialność Nauki – Popularyzacja nauki i promocja sportu
3.	Next Generation Global PhDs	dr Olga Linkiewicz	-	2021-2024	NAWA STER

4.	Jacques Perret's Influence on Defensive Polish Architecture in the 17th Century	dr Olha Tikhonova	dr Olha Tikhonova	2022-2024	PASIFIC
5.	Mapa dla narodu. Cyfrowa edycja „Karty Dawnej Polski” Wojciecha Chrzanowskiego	dr Tomasz Panecki	dr Tomasz Panecki, mgr Michał Gochna, dr Wiesława Duży, dr hab. prof. IH PAN Anna Barcz, inż. Aniela Wrzesińska	2022-2025	MEiN (Nauka dla Społeczeństwa)
6.	Opracowanie i udostępnienie Listy Haseł do serii uzupełniającej „Polskiego Słownika Biograficznego”	mgr Mariusz Ryńca	Zespół PSB	2022-2024	MEiN (Nauka dla Społeczeństwa)
7.	Słownik dziennikarzy, wydawców i drukarzy emigracyjnych i polonijnych w l. 1865-1918. Oprac. wstępne	dr Elżbieta Nowosielska	Zespół Pracowni Bibliografii Retrospektywnej XIX i XX w	2022-2024	MEiN (Nauka dla Społeczeństwa)
8.	Utworzenie indeksów haseł dla potrzeb „Bibliografii historii polskiej”	prof. dr hab. Anna Gruca	Zespół Pracowni Bibliografii Bieżącej	2022-2024	MEiN (Nauka dla Społeczeństwa)
9.	Wydanie monografii: Aleksander Łaniewski, Intelktualne oblicza polskiego anarchizmu przełomu XIX i XX wieku	-	IH PAN	2022-2024	Doskonała nauka – Wsparcie monografii naukowych
10.	Wydanie monografii: Elżbieta Kaczyńska, Niechciane, porzucane, naznaczone. Dzieci w modernizującej się Europie	-	IH PAN	2022-2024	Doskonała nauka – Wsparcie monografii naukowych
11.	Innowacje przeszłości. Konferencja i działania popularyzacyjne	-	IH PAN	2023-2024	Doskonała nauka II – Wsparcie konferencji
12.	Oblicza i metamorfozy imperiów rosyjskich (333 lata: 1689-2022). Realizacja badań naukowych w ramach Zespołu do badań porównawczych nad imperializmem rosyjskim	prof. dr hab. Andrzej Nowak	Zespół Pracowni Historii Europy Wschodniej i Studiów nad Imperiami XIX i XX wieku	2023-2027	Zadanie zlecone MEiN
13.	Encyklopedia komunizmu w Polsce. Władza i społeczeństwo polskie w realiach systemu totalitarnego w XX w.	prof. dr hab. Marek Kornat	Zespół Pracowni Dziejów Dyplomacji i Systemów Totalitarnych	2023-2028	Zadanie zlecone MEiN
14.	Prace redakcyjne nad ok. 200 biogramami Polskiego Słownika Biograficznego, w tym wydanie ok. 70 gotowych artykułów biograficznych w jednym zeszycie jubileuszowym (nr 229) z okazji dziewięćdziesięciolecia wydawnictwa	prof. dr hab. Andrzej Romanowski	Zespół Zakładu PSB	2024-2025	Zadanie zlecone MNiSW
15.	Mazowsze w dobie inkorporacji do Królestwa Polskiego (1462-1526)	dr Anna Sala, dr Marta Piber-Zbieranowska	dr Anna Sala, dr Marta Piber-Zbieranowska, mgr Arkadiusz Borek, mgr Michał Gochna, dr Anna Horeczy, dr Emil Kalinowski, mgr Grzegorz Myrda, dr Michał Słomski, mgr Jarosław Suproniuk, prof. dr hab. Adrian Jusupović, dr hab. Aliaksandr Hrusha dr Tomasz Panecki,	2024-2026	Umowa z Muzeum w Płocku

16.	Cyfrowa Infrastruktura Badawcza dla Humanistyki i Nauk o Sztuce DARIAH-PL	dr Adam Zapala	dr Adam Zapala, mgr Natalia Łozińska, mgr Dariusz Antkowski, dr Adrianna Sznapik, mgr Maria Fronczak, mgr Tomasz Królik, mgr Danuta Macheta, lic. Maria Guzik Jureczka, dr Maria Cieśla, mgr inż. Grzegorz Myrda, dr hab. prof. IH PAN Anna Zajchowska Bołtomiuk, dr Aleksander Łaniewski, dr Konrad Kołodziejczyk	2024-2025	Umowa z OPI-PIB w ramach KPO
GRANTY NOWE (POCZĄTEK W 2025 ROKU)					
1.	Next Generation PhDs – Innowacje	dr Olga Linkiewicz	-	2024-2027	NAWA STER

GRANTY EUROPEJSKIE

w roku 2024 zostały złożone nw. wnioski (bez dofinansowania):

1. *United in Defeat: Transatlantic comparison of memory cultures* (ERC Advanced Grant) – prof. dr hab. Maciej Górny
2. *Chronicles as sources of Rus law: a comparative perspective* (ERC Advanced Grant) – prof. dr hab. Adrian Jusupović
3. *manities-Driven Spatiotemporal Data Infrastructure Framework for the Future* (HORIZON Research and Innovation Actions - jako jeden z partnerów) – mgr inż. Grzegorz Myrda/dr hab. Bogumił Szady

IV

Promowanie i upowszechnianie działalności naukowej

W 2024 roku Instytut Historii PAN, podobnie jak w latach ubiegłych, prezentował działalność wydawniczą Instytutu i promował wydawane przez siebie czasopisma i książki.

W dniach 17–20 września 2024 r. XXI Powszechnemu Zjazdowi Historyków Polskich w Białymstoku towarzyszyły targi książki, Instytut Historii PAN miał tam stoisko i pokazywał na nim swoje publikacje, była to też okazja do rozmów i promowania zarówno wydawnictw tradycyjnych, jak i cyfrowych, a także działalności Repozytorium Cyfrowego Instytutów Naukowych.

W dniach 28 listopada – 1 grudnia z kolei Instytut wziął udział w Targach Książki Historycznej, odbywających się już cyklicznie w Arkadach Kubickiego Zamku Królewskiego w Warszawie. XXXII edycja Targów była forum popularyzacji literatury historycznej, a także okazją do spotkań z wydawcami i autorami oraz do udanych zakupów. W ramach programu wydarzeń towarzyszących Targom odbyły się panele dyskusyjne, seminaria i spotkania autorskie, m.in. panel dyskusyjny zorganizowany przez Zespół do Badań Porównawczych nad Imperializmem Rosyjskim. Była to okazja do promocji serii wydawniczej „Historia rosyjskiego imperializmu. Studia i materiały” i książek autorów związanych z zespołem, które ostatnio były wydane przez Instytut: publikacji Andrzeja Nowaka, kierownika Zespołu i redaktora tomu *Metody i środki oddziaływania imperiów* (Instytut Historii PAN, Warszawa 2024) oraz Łukasza Dryblaka, autora monografii *Szermierze wolności i zakładnicy imperium* (Instytut Historii PAN, Warszawa 2023). Na stoisku Instytutu Sylwia Bykowska podpisywała swoją książkę *Między migracją a integracją. Społeczeństwo Gdańska w latach 1945–1960* (Instytut Historii PAN, Warszawa 2024), nagrodzoną towarzyszącą targom Nagrodą KLIO w kategorii monografii naukowych (II stopnia).

Publikacje Instytutu były zgłaszane do konkursów branżowych i nie pozostały niezauważone. W VII edycji Nagrody im. Józefa A. Gierowskiego i Chonego Shmeruka wyróżniona została Hanna Zaremska za książkę *Wykłady z dziejów Żydów w średniowiecznej Polsce* (Instytut Historii PAN, Warszawa 2023). Przez jury Nagrody im. Tomasza Strzembosza doceniona została wspomniana książka Łukasz Dryblaka i autor został laureatem tejże nagrody za rok 2024. Książka ta została również obdarzona wyróżnieniem Nagrody im. Witolda Pileckiego w roku 2024. W konkursie im. Hanny Szwanckowskiej „Varsaviana 2023/2024” nagrodzona została Marta Kuc-Czerep za edycję źródłową *Album civium Civitatis Antiquae Varsaviae. Księgi przyjęć do prawa miejskiego Starej Warszawy*, t. 2: 1701-1789 (Instytut Historii PAN, Warszawa 2023), nominację otrzymał zaś Andrzej Karpiński, za edycję *Testamenty mieszkańców Starej i Nowej Warszawy z XVII wieku. Katalog* (Instytut Historii PAN, Warszawa 2023) – obie wyszły w serii: „Warszawa poprzez wieki. Prace varsavianistyczne. Monumenta Varsoviae Historica”. Wyróżnienie w III Konkursie Muzealna Książka Roku 2024 zyskała kolejna edycja źródłowa: *Inwentarz starostwa tykocińskiego z 1571 roku*, w opracowaniu Michała Sierby (Muzeum Podlaskie w Białymstoku, Instytut Historii PAN, Gmina Tykocin, Białystok 2024).

Instytut Historii PAN zyskiwał tradycyjnie prezentację swoich publikacji poprzez recenzje, w tym w czasopismach naukowych. Wydawnictwa Instytutu są nieprzerwanie promowane poprzez strony internetowe (nowości wydawnicze na stronie własnej Instytutu,

księgarnia internetowa, Facebook), czasopisma zaś poprzez strony internetowe poszczególnych tytułów, obecność w repozytoriach (RCIN, APCz) oraz w bazach referencyjnych.

**Konferencje organizowane lub współorganizowane przez
IH PAN w 2024 r.**

1. „Polski Słownik Biograficzny imprimis. Seria podstawowa i uzupełniająca” (IH PAN) – Kraków, 6.03.2024 r.
2. “Negotiating Sovereignty. Challenges of Secularism and Nation Building in Central Eastern Europe since 1780” (European Research Council (ERC), IH PAN) – Warszawa, 24.04.2024 r.
3. „30-lecie Komisji Badań nad Historią Syberii Polskiej Akademii Nauk 1994–2024” (IH PAN, partnerzy: IHN PAN, Muzeum Pamięci Sybiru, Centrum) – Warszawa, 20.06.2024 r.
4. “Worlds of the Slavs: Food in the Worlds of the Slavs up to the 16th century” (Akademia Młodych Uczonych, IH PAN, King’s College London) – Warszawa, 18–20.09.2024 r.
5. „Chłopi w Wielkim Księstwie Litewskim. Wieś i jej mieszkańcy w Wielkim Księstwie Litewskim” (XXXIII konferencja Komisji Lituanistycznej przy Komitecie Nauk Historycznych PAN) (Komisja Lituanistyczna przy KNH PAN, Instytut Historii Prawa UW, Wydział Historyczny UW, IH PAN) – Warszawa oraz online, 24–25.09.2024 r.
6. „Religie i ideologie w rosyjskiej przestrzeni imperialnej (1689–2024)” (IH PAN, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie) – Kraków, 26–27.09.2024 r.
7. „Aktualny stan i perspektywy badań historycznych w polskiej i słowackiej historiografii” (warsztaty w ramach Polsko-Słowackiej Komisji Historyków IH PAN) – Warszawa, 21.10.2024 r.
8. „Rok 1764. Przełom czy kontynuacja?” (IH PAN, Muzeum Łazienki Królewskie, Polskie Tow. Badań nad Wiekiem Osiemnastym) – Warszawa, 24.10.2024 r.
9. „Polska myśl polityczna wobec idei komunistycznej państwa sowieckiego i systemu PRL” (IH PAN) – Warszawa, 12–13.11.2024 r.
10. „V International Congress of Indigenous Worlds – Poland” (IH PAN; Center for Humanities – CHAM, New University of Lisbon, Portugal; Olavide University, Seville, Spain; Université Sorbonne Nouvelle-Paris 3, France; Postgraduate Program in History (PPGH), Federal University of Campina Grande, Brazil) – Warszawa, 21–22.11.2024 r.
11. „POZA. Historie kobiet znikających z nauki – sztuki – kultury – edukacji – polityki” (IH PAN, Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA, Instytut Masaryka i Archiwum Akademii Nauk Republiki Czeskiej, Instytut Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego) – Warszawa, 25–26.11.2024 r.

Działalność wydawnicza w 2024 r.

Wydawnictwa własne jednostki:

ogółem wydane		z tego								
		wydawnictwa zwarte		wydawnictwa ciągłe					Pozostałe	
				w tym <i>czasopisma: drukowane</i>		<i>wyłącznie w wersji elektronicznej</i>	Inne wydawnictwa ciągłe			
liczba tytułów	nakład w egz.	liczba tytułów	nakład w egz.	liczba tytułów	nakład w egz.	liczba tytułów	liczba tytułów	nakład w egz.	liczba tytułów	nakład w egz.
37	13490	22	5900	12	3590	1	2	4000	–	–

Czasopisma udostępniane na platformach cyfrowych:

Acta Poloniae Historica (indeksowane w Scopus) – RCIN: Repozytorium Cyfrowe Instytutów

Naukowych; APCz: Akademicka Platforma Czasopism; strona internetowa czasopisma; CEEOL:

Central and Eastern European Online Library

Dzieje Najnowsze – RCIN: Repozytorium Cyfrowe Instytutów Naukowych; APCz: Akademicka

Platforma Czasopism; strona internetowa czasopisma; CEEOL: Central and Eastern European

Online Library

Gdański Notatnik Historyczny – APCz: Akademicka Platforma Czasopism; strona internetowa

czasopisma

Klio Polska. Studia i materiały z dziejów historiografii polskiej XIX–XX wieku – APCz:

Akademicka Platforma Czasopism; strona internetowa czasopisma; CEEOL: Central and Eastern

European Online Library

Kwartalnik Historyczny – RCIN: Repozytorium Cyfrowe Instytutów Naukowych; APCz: Akademicka

Platforma Czasopism; strona internetowa czasopisma; CEEOL: Central and Eastern European

Online Library

Legatio. The Journal for Renaissance and Early Modern Diplomatic Studies – APCz: Akademicka

Platforma Czasopism; strona internetowa czasopisma; CEEOL: Central and Eastern European

Online Library

Odrodzenie i Reformacja w Polsce – RCIN: Repozytorium Cyfrowe Instytutów Naukowych; APCz:

Akademicka Platforma Czasopism; strona internetowa czasopisma; CEEOL: Central and Eastern

European Online Library

Polska 1944/45-1989. Studia i materiały – APCz: Akademicka Platforma Czasopism; strona

internetowa czasopisma; BazHum: Czasopisma humanistyczne i społeczne; CEEOL: Central and

Eastern European Online Library

Rocznik Lituanistyczny – APCz: Akademicka Platforma Czasopism; strona internetowa czasopisma;

CEEOL: Central and Eastern European Online Library

Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych – APCz: Akademia Platforma Czasopism; strona internetowa czasopisma; BazHum: Czasopisma humanistyczne i społeczne; CEEOL: Central and Eastern European Online Library

Roczniki Historyczne – APCz: Akademia Platforma Czasopism; strona internetowa czasopisma; BazHum: Czasopisma humanistyczne i społeczne; CEEOL: Central and Eastern European Online Library

Studia Geohistorica – APCz: Akademia Platforma Czasopism; strona internetowa czasopisma; CEEOL: Central and Eastern European Online Library

Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej – RCIN: Repozytorium Cyfrowe Instytutów Naukowych; APCz: Akademia Platforma Czasopism; strona internetowa czasopisma; CEEOL: Central and Eastern European Online Library

Studia Źródłoznawcze – RCIN: Repozytorium Cyfrowe Instytutów Naukowych; APCz: Akademia Platforma Czasopism; strona internetowa czasopisma; BazHum: Czasopisma humanistyczne i społeczne; CEEOL: Central and Eastern European Online Library

VI

Współpraca naukowa z zagranicą w 2024 r.

Pomimo mniejszej liczby wspólnych projektów badawczych w ramach porozumień o współpracy naukowej między PAN a innymi akademiami (tylko polsko-łotewski i polsko-węgierski) wymiana osobowa w ramach umów międzyakademijnych realizowanych za pośrednictwem Polskiej Akademii Nauk była, w stosunku do ostatniego roku, stosunkowo ożywiona – IH PAN odwiedziło dziesięciu naukowców, a za granicę wyjechało jedenastu pracowników. Blisko połowa osób wyjeżdżających/przyjeżdżających to osoby korzystające z krótkoterminowych wizyt studyjnych. Znacznie mniej osób skorzystało z wyjazdów na podstawie bezpośrednich umów międzyinstytutowych – tylko dwóch pracowników wyjechało, a przyjechało siedem osób. Większość kwerend krajowych i zagranicznych jest realizowana ze środków projektów badawczych, podobnie jest w przypadku organizacji konferencji - odbyły się głównie te, dofinansowane ze źródeł zewnętrznych.

Konferencje przygotowane w 2024 roku miały przede wszystkim charakter stacjonarny (lub hybrydowy). Instytut był jak co roku współorganizatorem cyklicznej konferencji międzynarodowej o charakterze dwustronnym – XXXIII spotkania Komisji Lituanistycznej pt. „Chłopi w Wielkim Księstwie Litewskim. Wieś i jej mieszkańcy w Wielkim Księstwie Litewskim” oraz trzeciej konferencji w ramach cyklu Świat Słowian: „Worlds of the Slavs: Food in the Worlds of the Slavs up to the 16th century”, zorganizowanej w Warszawie przez IH PAN i Akademię Młodych Uczonych oraz King’s College London. Obydwie konferencje zostały dofinansowane przez DUN. Ponadto międzynarodową konferencję pt. „V International Congress of Indigenous worlds – Poland” przygotowano z jednostkami zagranicznymi: Center for Humanities, New University of Lisbon, Portugal; Olavide University, Seville, Spain; Université Sorbonne Nouvelle-Paris 3, France; Postgraduate Program in History (PPGH/), Federal University of Campina Grande, Brazil; a z jednostkami głównie krajowymi konferencję pt.

„POZA. Historie kobiet znikających z nauki – sztuki – kultury – edukacji – polityki” – wraz z Narodowym Instytutem Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA, Instytutem Masaryka i Archiwum Akademii Nauk Republiki Czeskiej oraz Instytutem Solidarności i Męstwa im. Witolda Pileckiego. Z kolei w ramach Polsko-Słowackiej Komisji Historyków zorganizowano warsztaty „Aktualny stan i perspektywy badań historycznych w polskiej i słowackiej historiografii”. Odbyło się też seminarium w ramach projektu ERC pt. “Negotiating Sovereignty. Challenges of Secularism and Nation Building in Central Eastern Europe since 1780”. Konferencje krajowe również zostały przygotowane we współpracy z innymi jednostkami naukowymi: „30-lecie Komisji Badań nad Historią Syberii Polskiej Akademii Nauk 1994-2024” z IHN PAN, Muzeum Pamięci Sybiru, Centrum Mieroszewskiego oraz Studenckim Kołem Naukowym Dialogu i Współpracy ze Wschodem; a „Religie i ideologie w rosyjskiej przestrzeni imperialnej (1689-2024)” z Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II w Krakowie. W zakresie instytucjonalnych form współpracy IH PAN posiada podpisane (w większości na czas nieokreślony) umowy i porozumienia o współpracy naukowej z 9 jednostkami zagranicznymi.

Pracownicy Instytutu uczestniczyli również w międzynarodowych konferencjach za granicą bądź wygłaszali wykłady w różnych ośrodkach, często o międzynarodowym prestiżu, głównie w formie on-line (były to m.in. następujące instytucje: w Niemczech – Universität Konstanz, Universität zu Köln, Europa-Universität Viadrina we Francji nad Odrą, Nordost-Institut an der Universität Hamburg, Hannah-Arendt-Institut für Totalitarismusforschung w Dreźnie, Leibniz-Institut für Jüdische Geschichte und Kultur - Simon Dubnow w Lipsku, Leibniz-Institut für Europäische Geschichte w Moguncji; w Belgii – Wydział Historii Uniwersytetu w Antwerpii; w Szwajcarii – Institute of Cultural Anthropology and European Anthropology at the University of Basel; w Portugalii – Universidade Nova de Lisboa; w Europie Wschodniej i Południowo-Wschodniej – Europejski Uniwersytet Humanistyczny w Wilnie, Wydział Historii Uniwersytetu Karola w Pradze, Instytut Historii Sztuki HUN-REN w Budapeszcie, New Europe College - Institute of Advanced Study w Rumunii, Sveučilište Jurja Dobrića u Puli w Chorwacji; w Brazylii – Universidade de Salgado de Oliveira w Rio de Janeiro, Universidade de Brasília i Universidade Federal da Bahia; poza tym – Indiana University w Bloomington w USA i Uniwersytet Tokijski).

Systematycznie rozwija się współpraca międzynarodowa w zakresie aplikacji o granty europejskie – w 2024 r. złożono drugą aplikację w ramach Horizon Europe pt. Humanities - Driven Spatiotemporal Data Infrastructure Framework for the Future – w kategorii Research and Innovation, w której IH PAN jest jednym z dwunastu konsorcjantów. Złożono również dwie aplikacje o granty ERC Advanced Grant i choć nie uzyskano dofinansowania, utworzone zespoły planują dalsze aplikacje o unijne fundusze.

VII

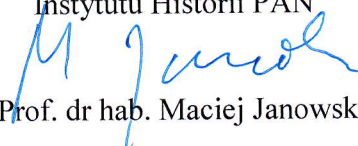
Nagrody i wyróżnienia, jakimi zostali uhonorowani pracownicy IH PAN w 2024 r.

Nazwa/rodzaj nagrody	Za co przyznana	Przez kogo przyznana	Komu przyznana
KLIO II stopnia (XXX edycja nagrody) w	za książkę „Między migracją a integracją. Społeczeństwo Gdańska	Fundacja Historia i Kultura	BYKOWSKA Sylwia

kategorii monografia naukowa	w latach 1945–1960”		
Nagroda im. prof. Tomasza Strzembosza	za książkę pt. „Szermierze wolności i zakładnicy imperium. Emigracyjny dialog polsko-rosyjski w latach 1939–1956. Konfrontacje idei, koncepcji oraz analiz politycznych”	Fundacja im. Tomasza Strzembosza we współpracy z Instytutem Studiów Politycznych PAN i Collegium Civitas	DRYBLAK Łukasz
Nagroda Pileckiego w kategorii „Naukowa książka historyczna”	wyróżnienie za książkę pt. „Szermierze wolności i zakładnicy imperium. Emigracyjny dialog polsko-rosyjski w latach 1939–1956. Konfrontacje idei, koncepcji oraz analiz politycznych”	Instytut Pileckiego we współpracy z Państwowym Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu	DRYBLAK Łukasz
KLIO III stopnia (XXIX edycja nagrody) w kategorii monografia naukowa	za książkę pt. „Na drodze do pierwszego rozbioru. Rosja i Prusy wobec Rzeczypospolitej w latach 1768–1771”	Fundacja Historia i Kultura, Porozumienie Wydawców Książki Historycznej	DUKWICZ Dorota
Wyróżnienie w ramach Nagrody im. Emanuela Rostworowskiego	za książkę pt. „Na drodze do pierwszego rozbioru. Rosja i Prusy wobec Rzeczypospolitej w latach 1768–1771”	Polska Akademia Umiejętności	DUKWICZ Dorota
KLIO Nagroda Specjalna (XXIX edycja nagrody)	za edycję serii „Archiwum Ringelbluma. Konspiracyjne Archiwum Getta Warszawy”, t. 1-36 (w 40 woluminach), wspólnie z pozostałymi koordynatorami serii: Eleonorą Bergman i Katarzyną Person	Fundacja Historia i Kultura	EPSZTEIN Tadeusz
Nagroda Historyczna „Polityki”	za edycję serii „Archiwum Ringelbluma. Konspiracyjne Archiwum Getta Warszawy”, t. 1-36 (w 40 woluminach), wspólnie z pozostałymi koordynatorami serii: Eleonorą Bergman i Katarzyną Person	Kapituła Nagród Historycznych „Polityki”	EPSZTEIN Tadeusz
Nagroda Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego	za publikacje w 2024 r.	Uniwersytet Jagielloński	GRUCA Anna
Nagroda Miasta Gdańska w Dziedzinie Kultury „Splendor Gedanensis”	za przełożenie i naukowe opracowanie publikacji pt. „Privilegia Casimiriana. Przywileje króla Kazimierza IV Jagiellończyka dla Gdańska z okresu wojny trzynastoletniej”	Miasto Gdańsk	GRULKOWSKI Marcin
III Nagroda „Studiów Źródłoznawczych” im. Stefana Krzysztofa Kuczyńskiego (XIII edycja nagrody) w kategorii edycje źródłowe	za przełożenie i naukowe opracowanie publikacji pt. „Privilegia Casimiriana. Przywileje króla Kazimierza IV Jagiellończyka dla Gdańska z okresu wojny trzynastoletniej”	Redakcja „Studiów Źródłoznawczych”	GRULKOWSKI Marcin
Nagroda Honorowa im. Joachima Lelewela w kategorii historia najnowsza	za wybitny wkład w naukę dot. dziejów społecznych w okresie PRL-u	Polskie Towarzystwo Historyczne	JAROSZ Dariusz
Nagroda Honorowa im. Joachima Lelewela w kategorii historia średniowiecza	za wybitne osiągnięcia naukowe dot. mediewistyki	Polskie Towarzystwo Historyczne	JUREK Tomasz
Nagroda w Konkursie im. Hanny Szwanckowskiej „Varsaviana 2023/2024”	za edycję źródłową „Album civium Civitatis Antiquae Varsaviae. Księgi przyjęć do prawa miejskiego Starej	Towarzystwo Miłośników Historii, Biblioteka Publiczna	KUC-CZEREP Marta

	Warszawy”, t. 2: 1701-1789	m. st. Warszawy	
Visegrad Group Academies Young Researcher Award	za badania naukowe nad historią XIX wieku	Polska Akademia Nauk	KULIGOWSKI Piotr
Nagroda „Przeglądu Wschodniego” (XXXI edycja za rok 2023) w kategorii „Dziela Zagraniczne”	za książkę pt. „Павятовыя соймікі ў сацыяльна-палітычным жыцці Вялікага Княства Літоўскага (1697–1764 гг.)”	Jury Nagrody „Przeglądu Wschodniego”	MATSUK Andrei
Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski	za wybitne zasługi w upowszechnianiu wiedzy historycznej, za osiągnięcia w działalności naukowej, społecznej i organizacyjnej	Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	RACHUBA Andrzej
Nagroda im. Jerzego Giedroycia	za prace na rzecz polsko-ukraińskiego pojednania	Kapituła Nagrody im. Jerzego Giedroycia (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)	RIABCHUK Mykola
Wyróżnienie w III Konkursie Muzealna Książka Roku 2024 w kategorii wydawnictw naukowych	za edycję źródłową pt. „Inwentarz starostwa tykocińskiego z 1571 roku”	Narodowy Instytut Muzeów	SIERBA Michał
Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski	za wybitne zasługi w pracy naukowo-badawczej i dydaktycznej, za osiągnięcia w dokumentowaniu i upamiętnianiu prawdy o najnowszej historii Polski	Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	WOLSZA Tadeusz
tytuł Członka Honorowego Stowarzyszenia Pamięć Kapelanów Katyńskich	za przywracanie pamięci o kapelanach katyńskich	Stowarzyszenie Pamięć Kapelanów Katyńskich. Katyń, Charków, Miednoje, Bykownia	WOLSZA Tadeusz
Nagroda Honorowa im. Joachima Lelewela w kategorii historia najnowsza	za wybitny wkład w naukę w dziedzinie historia najnowsza do 1945 r.	Polskie Towarzystwo Historyczne	WOŁOS Mariusz

Warszawa, 11 kwietnia 2025 r.

Dyrektor
Instytutu Historii PAN

Prof. dr hab. Maciej Janowski